HUSMODERNS BIBLIOTEK

BOKEN OM ASTRID

DEN SVENSKA PRINSESSAN SOM BLEV BELGIERNAS DROTTNING

UTGIVEN AV
HUSMODERN

STOCKHOLM

ÅHLÉN & ÅKERLUNDS FÖRLAG
ALBERT BONNIER

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

FÖRETAL

Drottning Astrid är död ...

Drottning Astrid går till historien, till Belgiens historia, som en stor människa, vars minne kommer att leva. Och i alla fall komma hennes biografer icke att behöva sysselsätta sig med många data. Det var en ung flicka, en ung kvinna, maka och moder, en ung kronprinsessa, därefter oförmodat en ung drottning och därefter lika oförmodat döden. Drottning Astrids liv blir den kortaste av alla biografier: en lycklig barndom, ett lyckligt äktenskap, en oväntat tidig upphöjelse — och så det brutala slutet. Hon hade älskat och blivit älskad av sina föräldrar och syskon, av en make, av sina barn, av två folk, beundrad av en värld. Nu är hon borta.

Berättelsen om drottning Astrids liv kan inte bli

lång, men den är en verklighetsskildring, vackrare än dikten.

Den handlar om hur Sverige lärde känna en blyg liten prinsessa som, när hon förmält sig med den hon höll kär, i ett slag lade bort sin blyghet, blev en stark, verksam, lycklig människa, som delade med sig av sin lycka.

Den handlar om hur Belgien upplevde en vacker fesaga, en högrest, vitklädd, blåögd prinsessa, som kom farande på ett vitt skepp över haven och i allt folkets åsyn omfamnade sin make när hon landsteg på Belgiens jord — ingen hovetikett, utanför all kunglig konvenans, men så rörande mänskligt och okonstlat att hela landet greps av

hänförelse.

Snart lärde sig belgierna förstå, att det nya fursteparets första möte hemma hos dem ej var en gest eller en instuderad scen i ett i övrigt praktfullt och preciöst skådespel. Det var denna kvinnas natur, hennes rika, varma mänsklighet som med ens slog ut i blom, hennes väsen, öppet, friskt, ärligt, rättframt, lysande av glädjen att vara fri från varje hämning då det gällde att vara sann. Drottning Astrid var ingenting annat — som nygift prinsessa och sedermera som drottning —än en varmt kännande och okonstlad människa. Men okonstlad med takt och charm — just som en drottning.

Som kronprinsessa var Astrid för belgierna förebilden för en god moder — en moder lika öm och lika enkel som en kvinna av folket. Snöprinsessan från Norden blev föremål för folkets romantiska och stilla tillbedjan. Den unga drottningen lärde de sig att oförbehållsamt beundra och älska — för hennes praktiska klokhet och outtröttliga godhet. Barnen och de fattiga stodo henne närmast. Som ingen suverän före henne fick hon kontakt med de minsta och de ringaste. Hennes ödmjuka tacksamhet för all lycka hon tyckte livet skänkt henne bjöd henne att personligen uppsöka och hjälpa sämre lottade, att sätta in alla sina unga krafter på en hjälpverksamhet, som lindrade hundratusendens nöd. Något tack fordrade hon aldrig, tvärtom hade hon själv med sin storslagna själs ödmjukhet ständigt en känsla av att vara tack skyldig. Minsta vänlighet rörde henne till tårar, mannens och barnens kärlek var för henne den dyrbaraste bland livets gåvor. »Jag är så lycklig — tänk en sådan underbar man jag fått och så rara barn — alla äro så vänliga mot mig, att jag ibland bara villgråta av tacksamhet» äro ord som ständigt lågo henne på läpparna. Hon tog emot lyckan på det rätta sättet — hon isolerade sig inte med den, utan hon gjorde allt för att kunna dela med sig åt andra.

Nu, då hon är borta, äro de belgiska och svenska folken enade i samma sorg och samma saknadens tanke: ingen var som hon.

DE FÖRSTA BARNDOMSÅREN

Prinsessan Astrid föddes den 17 november 1905 uppe i Arvfurstens palats vid Gustav Adolfs torg i Stockholm.

Liksom hennes liv blev ett lysande och värmande solsken, kom hon som en efterlängtad och välbehövlig solstråle en kulen novemberdag ett dystert år — unionsupplösningens år, då »gamle kungen» fått se sin farfaders verk falla i spillror efter en livslång strävan att söka sammanjämka och förena det som icke kunde hållas samman.

Det berättas att kung Oscar själv var en bland de väntande i Arvfurstens palats då prinsessan föddes och att han var den förste som talade om för de äldre syskonen, på den tiden småprinsessorna Märtha och Margaretha, att de fått en syster. De lekte i prins Carls skrivrum, för tillfället glömda för den stora händelsen, när kungen kom in glad och leende och sade: »Kom med fram till fönstret, barn, och hör hur de skjuter, för ni ha fått en liten syster.» Som vanligt vid ett kungabarns födelse sköts salut från Skeppsholmen i Stockholm — och från landets övriga fästningar för övrigt, 42 skott som för det med kungafamiljenväntände och deltagande folket förkunnade att en prinsessa fötts, och då visste man att det var prins Carl och prinsessan Ingeborg som fått en tredje dotter. Gamle kungens glädje var tämligen oförställd och det bekymrade honom ganska litet att det inte var en pojke — att han på sin levnadsafton fått ännu ett barnbarn var honom glädje nog. På kvällen samma dag höll han konselj på slottet och tillkännagav, att den nyfödda prinsessan i dopet skulle erhålla namnen Astrid Sophie Louise Thyra samt kallas *Astrid.* Efter konseljen fällde han i familjekretsen yttrandet att »namnet Astrid, som betyder *gud* och *frid*, passar så bra till en sådan liten himmelspresent.» Och tacksägelsegudstjänsten i Slottskapellet lät han inleda med den ljusa hymnen: »Jag lyfter mina händer upp till Guds berg och hus ...»

Alla barn äro söta, men lilla Astrid var ett av de vackraste barn man kunde se. Hennes hud var mjuk och fin och utan en skrynkla och hennes små naglar sågo ut att komma direkt från manikuristen. Visst är att de två lyckliga föräldrarna i Arvfurstens palats snabbt glömde att det var en son de egentligen önskat sig. »Tre flickor måste man

naturligtvis ha», sade prins Carl, »pojken får vänta till nästa gång.» Och prinsessan Ingeborg var idel stolthet över sitt nyfödda välskapade barn.

Sällan har ett barn skrikit och kinkat så litet som den lilla prinsessan under sitt första år — ett karaktärsdrag, som utmärkte henne i livets alla skiften, att vara nöjd och tillfreds, kom från hennes första dagLilla Astrid på mammas arm vid nyår 1906.till uttryck. Hon vårdades också med stor omsorg. Vid nyåret 1906 började doktor Arthur Furstenberg hålla en föredragsserie i barnavård för prinsessan Ingeborg och några andra fruar till officerare vid Livgardet till häst — prins Carl var då överste vid detta regemente — i hertigparets hem, och de lärdomar som därvid inpräntades tillämpades strikt vid prinsessans vård. Varje föreläsning brukade förresten slutas med ett besök i barnkammaren och en stunds beundran av den lilla, som i regel sov sött på sin spetskudde.

Då Astrid var ungefär året kunde hon stödja på sina ben och taga några stapplande steg — om hon hade något att hålla i. Det var på sommaren 1907 hon lärde sig att gå stadigt själv. Prins Carl tillbragte den och nästföljande sommar med sin familj i en villa på Särö. Här kunde man se lilla Astrid komma med sin sköterska och skjuta sin vagn framför sig. Fick hon åka gjorde hon alltid en helomvändning och satte sig på knä i vagnen. Så fort ekipaget mötte någon gående på vägen log lilla prinsessan och sade »doda, doda». Att hälsa på alla var det roligaste hon visste, och »goddag» hörde till de första ord hon kunde säga.

Långt innan hon lärt sig att tala rent bad prinsessan Astrid varje kväll högt sin aftonbön. På knä vid sin lilla säng och med händerna andaktsfullt knäppta läste hon på sitt eget barnsliga språk sin bön: »Gud evala Pappa, Mamma, Mageta, Mätta, alla fatta mensker å alla fatta må barn.» (Gud bevara Pappa, Mamma, Margaretha, Märtha, alla fattiga människor och allaEn kavat tvååring, Prinsessan Astrid, knäppt utanför Charlottenlunds slott.fattiga små barn.) Även sin bordsbön bad hon alltid med stor andakt.

Lika tålig som hon var, lika lätt fäste hon sig vid människor, som ömmade för henne och sysselsatte sig med henne — fäste sig vid dem och glömde dem sedan aldrig. Under sina sju första år hade lilla Astrid som sköterska fröken Elisabeth Kjellin, »Nenne», som hon alltid kallades av prinsessan. Det var en av dem som prinsessan Astrid och sedermera drottning Astrid var mest fäst vid. Bara »Nenne» var i närheten försvann den oerhörda blyghet, som prinsessan Astrid hade svårt att komma över som barn — och för övrigt även som ung flicka. Det kändes så tryggt att »Nenne» satt på kälken, när man i svindlande fart susade nerför Skansenbacken om vintrarna, det var härligt att hålla »Nenne» i handen framför björnburarna på Skansen, eller då man skulle gå ned i det kalla, öppna havet vid sommarbesöken hos mammas släktingar på slotten vid Öresund. Men bäst av allt tyckte prinsessan ändå det var, att »Nenne» satt i rummet intill då hon skulle somna på kvällarna — då försvunno alla stygga troll och fula gubbar som annars kunde dolt sig i mörkret.

»Är 'Nenne' där?» brukade prinsessan fråga litet då och då inifrån sitt rum innan hon somnade. Ibland då fröken Kjellin var ledig kunde prinsessan bli så utom sig, att man blev tvungen att ringa efter henne och be henne komma hem.

Prinsessan Astrid var som ett riktigt solsken som liten. Aldrig kivades hon, och aldrig kinkade hon överTripp — trapp — trull — Margaretha, Märtha och Astrid på planen framför Charlottenlunds slott i Danmark.

någonting. Hennes sätt som barn var obeskrivligt mjukt. Timma ut och timma in lekte hon med sina dockor, klädde av dem och klädde på dem, klädde av dem och klädde på dem. Inomhus brydde hon sig just inte om andra leksaker än sina dockor, men dem ägnade hon otroligt; mycket tid och omsorg. Henneslynne, var som en aprildag: den ena minuten var hon strålande glad för att nästa snyfta hjärtslitande — då ofta av blyghet för någon främmande eller av rädsla för någon förseelse.

Hur snäll och tålig hon var som barn, visade prinsessan Astrid bäst, då hon i treårsåldern en sommar på Sofiero fick en släng av tarmkatarr. Prinsessan fick hålla den strängaste diet och aldrig smaka de godsaker de andra barnen bjöds på. Aldrig hörde man henne klaga eller undra, varför inte också hon fick något gott. I stället brukade hon säga, när hon åt sin alldeles smakfria mat: »Om Totsie äter sån't här, blir Totsie snart bra och får en bit 'cla' av mamma.» »Totsie» var ett smeknamn prinsessan Astrid hade som barn inom familjen. Frågade någon henne,

varför hon kallades så kom svaret alltid snabbt: »Det namnet har jag fått av mamma Thyra.» »Mamma Thyra» var prinsessan Ingeborgs syster, prinsessan Thyra av Danmark.

År 1912 flyttade fröken Kjellin från sin plats hos hertigparet av Västergötland och började en kompletterande kurs hos Barnavård. Prinsessan Astrid var alldeles förtvivlad över att mista henne. Den första tiden fick hon lov att ringa varje kväll strax före sängdags och tala några ord med fröken Kjellin i telefon, något som gladde henne mycket. Hon glömde inte heller senare i livet sin gamla sköterska. Under alla år i Sverige och i Belgien kom hon ihåg »Nenne» liksom syster Gerda — en annan av prinsbarnens sköterskor — med brev, hälsningar på kort,En julhälsning från den barnkära furstinnan till sin förra barnsköterska

födelsedagspresenter och julklappar. Sedan hon fick sina små, var det ständigt dem hon talade med fröken Kjellin om i sin korrespondens. »Jag är så hemskt glad åt mina barn. Äro de inte söta, Tussebarnen? Tycker inte Nenne, att vi har rara barn?» äro uttryck som alltid återkommer.

Senast i somras träffades fröken Kjellin och drottning Astrid. Den tillgivna sköterskan fick då tillfälle att se hur drottningen strålade av lycka och kärlek till make och barn. En gång då kung Leopold gick igenom rummet, där de sutto med barnen, tog drottning Astrid »Nenne» i armen och utbrast impulsivt: »Titta på honom ordentligt nu, Nenne, ser han inte bra ut?»

Alla som kommit i beröring med prinsessan Astrid som barn vittna om vilket gott hjärta och älskligt sätthon hade redan då. Fick hon något gott, var hon alltid ivrig att dela med sig åt sina systrar, och var det någon av dem, som gjort sig illa, grät hon sonrom det varit henne själv det gällt. »Nenne» och syster Gerda överraskade hon ofta med att ha plockat små blombuketter och ställt in i deras rum. Då hon lärt sig skriva, lät hon blommorna åtföljas av små papperslappar, där hon kluttrat några rara ord.

En som ännu i dag har ett synligt bevis på lilla Astrids goda hjärta är fru Hulda Berger-Anderson, en Sofiasyster, som var sköterska åt prinsessorna Margaretha och Märtha under ett par års tid. En dag hade fru Berger-Anderson, flera år efter det hon lämnat sin anställning hos prinsparet Carl, tagit sin lilla dotter Karin med sig och gått till Djurgårdspalatset på besök. Då prinsessan Astrid kom in, berättade fru Berger-Anderson, att lilla Karin dagen därpå skulle gå till doktorn och opereras. Efter en stund försvann Astrid, som då var i femårsåldern, in i sin barnkammare. Men strax stod hon i dörren igen. I famnen hade hon sin vackraste docka. »Får jag ge Karin den här», sade hon vädjande. Och så började hon gråta. »För jag tycker det är så tråkigt, att hon skall opereras.»

Prins Carls barn ha vuxit upp i Djurgårdspalatset, i ett vackert och lyckligt hem. I övre våningen hade småprinsessorna och lille prins Carl, som föddes i januari 1911, var sitt sovrum i fil och ett gemensamt lekrum. Men helst var hela familjen församlad i den stora och underbart vackra hallen, som gick genom alla våningarna. Prinsessan Ingeborg ville ständigt haPrinsessorna Margaretha, Märtha och Astrid med syster Gerda i Skansenbacken.Lilla prinsessan Astrid glömde aldrig att tacka för en vänlighet.

sina barn omkring sig, och de fingo fritt deltaga i de vuxnas samtal. Inte sällan voro de höga föräldrarna inviterade på små middagar i lekstugan i parken; fick prinsessan Astrid, fastän minst till åren och mest försagd till lynnet, någon gång bestämma matsedeln, så bjöds det på makaroner med tomatsås, som var lillprinsessans älsklingsrätt.

Harmoni, samhörighet och en glad tillförlit var denna furstefamiljs signatur. Den air av lycka och livsglädje hos Belgiens Astrid, som så fascineradeEn lycklig familj.alla, tillerkändes med rätta hennes så helt och fullt besvarade kärlek till make och barn och till det nya landet och de nya landsmännen. Men en del av strålglansen kring hennes person var reflexer från barndoms- och ungflicksår i Sverige, från de ljusa och blomsterfyllda rummen i Djurgårdspalatset, från soliga somrar på Fridhem i den lyckliga familjekretsen, där alla voro kamrater. Den anda som härskade i detta hem var inte beroende av eller en följd av familjens höga ställning i samhället, något som ju långt ifrån är någon garanti för familjelycka. Prinsessan Astrid var från ett gott hem och skulle ha varit det, i vilken samhällsklass hon än fötts. Genom eget exempel och med förståndig uppfostran lärde prins Carl och prinsessan Ingeborg sina barn ödmjukhet, hänsyn för andra, godhet mot sämre lottade, kärlek till livets

vackraste värden. För att använda en kliché, som nötts ganska mycket, sedan den präglades av Ellen Key, så hade ju också Astrid i högsta grad »hjärtats bildning».

Kanske prinsessan Ingeborg sysselsatte sig nästan för mycket med sina barn, något som givetvis i viss mån inskränkte på tiden för lekar, läxor och jämnåriga. Prinsessan Astrids oerhörda skygghet bland främmande människor var måhända delvis en följd av, att hon nästan ständigt var van att »ha mamma med».

För Astrids skygghet som barn för allt främmande finner hennes far de vackraste och mest målande orden, då han berättar följande lilla sommarepisod:En näpen trio i Charlottenlunds slottspark

»Astrid badades en gång som helt liten vid havsstranden av sin egen mamma och bannades smått, då hon var rädd för de små skummande vågorna, som kommo farande mot stranden. 'Ja, men mamma glömmer', sade Astrid gråtande, 'jag är så liten och havet är så stort.'» »Astrid har även som vuxen», fortsätter prins Carl, »varit snar till tårar; dels har hon ett ovanligt känsligt hjärta, dels är hon, eller rättare sagt har varit, mycket blyg. Det skulle därför icke förvåna mig om Astrid då hon först kom till. Belgien och förskräcktes över det stora okända, som låg framförPrinsessan Astrid vänder ryggen mot kameran men prinsessan Märtha är intresserad.

henne, någon gång tyst upprepat barnets ord till sin mor vid havsstranden: 'Mor, jag är så liten, och havet är så stort.'»

Prinsessan Astrid var inte mer än fyra år gammal, då hon började skolan, d. v. s. till en början satt honPrinsessan Astrid, prins Carl j:r och dvärgpinschern Kyoto åka kälke på Djurgården.

endast tyst som en liten mus och hörde på, när prinsessorna Margaretha och Märtha undervisades.

Prinsessan Astrid undervisades sedan ensam av flera olika lärarinnor. Till dem hör fröken Nancy Sörensen som under en följd av år undervisade prins Carls döttrar i franska språket jämsides med att infödda tyska och engelska lärarinnor bodde i familjen för att barnen skulle få tillfälle till ingående språkstudier.

Prinsessans håg låg inte mycket för studier, men hon var alltid uppmärksam och plikttrogen. Gick läxannågon gång litet knaggligt, var hon otröstlig, även om hon inte fått det ringaste bannor. Prinsessan Astrid hade lätt att fatta och lätt att lära och var en förtjusande snäll och lätthanterlig elev, men intresset för studier vaknade ganska sent hos henne. Det som däremot intresserade henne påfallande mycket på lektionerna var — klockan. Hennes ängslan att lärarinnan inte skulle vara nöjd med henne var rörande, nästan jämt hade hon tårar i ögonen av rädsla innan lektionen börjat. Men när klockan däremot slog för timmans slut, då sken hon upp, och då kunde hon på sitt älskliga och hjärtliga sätt slå armarna om »frökens» hals och säga: »Tack för i dag — nu skall vi ha roligt.»

Det finns en liten gripande episod från Astrids tonår, i samband med hennes skolgång. Hon deltog en termin i undervisningen i St. Botvid, den numera nedlagda franskbetonade internatskolan i Saltsjöbaden. En dag såg en av kamraterna prinsessan stå och storgråta i porten.

»Vad gråter prinsessan för?»

»Jag är så rädd, för min bok har kommit bort i flyttningen!»

Prinsessan Astrid tog endast lektioner i franska under ett par år. Men hon läste tre kvart varje dag, även på sommaren. Ibland sade fröken Sörensen till prinsessan Astrid: »Tänk, prinsessan, om *Han* kommer att tala franska.» »Usch, så fröken säger», svarade prinsessan då alltid. När prinsessan Astrid många årsenare förlovat sig med kronprins Leopold, sade hon vid ett tillfälle till sin lärarinna: »Tänk, fröken Sörensen, om jag bara vetat...» Och tids nog lärde hon sig ju för övrigt att tala en alldeles briljant franska. Hennes uttal blev särskilt bra genom hennes melodiska röst och den lilla skorrning på r:en, som hon alltid hade.

SOLIGA SOMRAR PÅ FRIDHEM

År 1909 hade prins Carl låtit börja bygga Fridhem efter modell av Parkudden, familjens gamla sommarresidens på Djurgården. Och sommaren 1910 blev den första i raden av alla de härliga och oförglömliga somrar, som hertigparet av Västergötland tillbragt med barnen på det älskade Fridhem. Den vackra vita villan i den stora parken blev den plats som både föräldrarna och barnen betraktade som sitt egentliga hem — det var ständigt Fridhem drottning Astrid hade i tankarna, när hon någon gång talade om hemlängtan i Belgien, och mer än en gång sade hon till sina närmaste och sina vänner att »jag skulle inte kunna känna mig nöjd med min sommar, om jag inte fått vara någon tid på Fridhem.»

Så var här också ett sannskyldigt paradis för barnen. Mest höllo småprinsessorna till i sin lekstuga, som låg i en vacker vrå i parken, och som var ett fullständigt litet hem i miniatyr. I närheten av lekstugan hade alla barnen var sin lilla täppa, och här var det varje sommar ivrig konkurrens om vern som hade den finaste odlingen. Prinsessan Astrid ville helst ha blommor på hela sitt land, medan t. ex. prins Carl, när han

En solig vy från Fridhem.

blivit stor nog att kunna vara med, såg mer till det praktiska och odlade potatis på sitt.

I lekstugan bakades det och lagades mat, och varje gång prinsessorna stökat till, städade de så fint efter sig, att det inte fanns ett dammkorn någonstans. Ibland bjödos prins Carl och prinsessan Ingeborg på fest — då stekte Astrid läckra kantareller som hon plockat i skogen och tog de vackraste blommorna från sin lilla trädgård och dekorerade bordet med.

Det är inte i alla hem nu för tiden man finner en sådan samhörighet och en sådan hjärtlighet, som, den som härskade på Fridhem. Aldrig hördes ett ont ord fällas mellan barnen, deras vördnad för föräldrarna Småprinsessorna rusta till kalas i lekstugan under prinsessan Ingeborgs överinseende.

var oerhörd, och varken prins Carl eller prinsessan Ingeborg behövde någonsin ens höja rösten för att tillrättavisa något av barnen. Prinsessorna voro långt ifrån bortskämda, de fingo ständigt hjälpa till med litet av varje, och de arbetade alltid med glädje, antingen det gällde att plocka ogräs eller att dammtorka inomhus.

Nästan varje eftermiddag hjälptes hela familjen åt att vattna i trädgården. De som gingo förbi på vägenEn leende fyrväppling i Fridhems park.

brukade vända sig om minst två gånger för att se, om det verkligen var prins Carl och prinsessan Ingeborg och de kungliga barnen, som gingo där och arbetade, klädda i skinnförkläden och träskor. Men roligt var det; arbetet gick som en dans under skratt och skämt — och sedan väntade en trevlig stund vid kvällsteet. Att plocka ogräs och plocka av bären var en uppgift, som prinsessorna alldeles självklart ansågo som sin,Prinsessan Astrid plockar bär i trädgården på Fridhem, klädd i träskor och vaxduksförkläde.

Prinsessan Astrid med sina pärlhöns utanför lekstugan på Fridhem.

och gick prinsessan Ingeborg någon gång förbi ett land och sade: »Usch, så mycket ogräs», så togo de det som en förebråelse, direkt riktad åt dem.

En dag väntades kungen till middag. Prinsessan Ingeborg hade varit uppe och inspekterat majestätets rum, och så kom hon ner och sade till sina flickor: »Golvet i farbror Gustafs rum är så fult, kom så tavi på oss våra förkläden och gå upp och gnider av det med litet sur mjölk.» Och så lade sig mor och döttrar på knä bredvid varandra på golvet, som efter en stund var blankt som en spegel.

Prinsessan Astrid var stor djurvän, och på Fridhem hade hon många fyrbenta vänner och lekkamrater. Två ponnies och två åsnor hörde till favoriterna, de förstnämnda döptes av prinsessorna till Adam och Eva, medan åsnorna hette David och Goliath. Åsnorna voro envisa som synden, och prinsessan Astrid hade mycket svårt att få dem att förflytta sig, när hon spänt dem framför sin lilla vagn. En dag kom hön på en ljus idé: »Kanske dom skulle gå framåt, om jag backade med dom.»

En liten pekingeser lydande namnet Kyoto var prinsessan Astrids särskilda älskling, som bara var i onåd när han

skrämt hennes dvärghöns. I timtal kunde också prinsessan Astrid vistas i Fridhems stora ladugård, hon visste vad alla hästar och kor hette, och var det någon ny liten gris eller kalv som inte hade något namn, så tröt aldrig hennes livliga fantasi när det gällde att hitta på något. En dag hade Astrid en fråga att göra sin pappa vid middagsbordet:

»Är det bättre att tvätta sig i mjölk än i vatten?»

»Varför frågar Astrid så?»

»Jo, för i dag så sade en av gummorna i ladugården att 'de är så bra, för när en mjölkar, så går all lorten åv händerna, hur lorti en än ä.'»Prinsessan Astrid får hålla kossans svans, medan prinsessan Märtha mjölkar.

Det blev allmänt skratt vid bordet åt lillprinsessans härmningsförmåga, men några dagar framåt dracks det mindre mjölk än vanligt vid frukosten.

Prinsessan Astrids sinne för humor och situationskomik var utpräglat redan då hon var barn, nästan varje dag hade hon något roligt infall eller inpass i konversationen att roa sin omgivning med.

Att spela krocket eller tennis tyckte prinsessan Astrid mycket om, däremot delade hon inte alls de andras intresse för bad och fiske. Att fiska var detTre systrar.Kongliga familjen gästar drottning Victoria på Solliden. Vid kronprinsens sida prinsessan Astrid. Foto från 1921.tråkigaste hon visste som flicka, men när hon kom till Belgien lärde hon sig tvärtom att tycka mycket om fiske — därför att hennes Leopold var ivrig sportfiskare.

Var någon dag riktigt strålande vacker, så for hela familjen ut på utflykt i bil — målet för färden var än Vadstena eller Vreta kloster, än prins Eugens Örgården eller kammarherre Printzskiölds Krusenhof.

Nästan varje sommar kom prinsessan Ingrid någon tid på besök till Fridhem; prinsessorna Astrid och Ingrid voro då nästan oskiljaktiga — de stodo ju varandra också under kommande år mycket nära. Helst lekte de båda små prinsessorna bröllop i lekstugan eller »mamma, pappa och barn» med dockorna. Prins Carl, prinsessan Ingeborg och barnen reste också varje sommar på några dagars besök till kronprins familjen på Sofiero och kungafamiljen på Tullgarn. Och när hösten kom, var det tradition att fara till Danmark och hälsa på prinsessan Ingeborgs släktingar, till Fredensborg och morföräldrarna, till Egeiund och prins Gustaf av Danmark eller till Charlottenlund och prinsessan Dagmar.

»När jag vinner 200,000 på min premieobligation, så skall jag ut och resa för alltihop. Och då skall jag bjuda alla som vill att följa med.» Denna något optimistiskt betonade försäkran levererades då och då före någon premieobligationsdragning av prinsessan Astrid, som redan som barn och ung flicka ansåg, att det var underbart roligt och spännande att vara ute och resa — om så målet inte var mer främmande och avlägsetEn syskongrupp från 1922.än Köpenhamn. Så snart någon resa var bestämd, började prinsessan Astrid göra upp planer på, vad hon skulle taga med sig, vilka böcker hon skulle ha i kappsäcken och vilka kläder hon skulle ha på sig. Flera dagar i förväg kunde hon gå omkring och fråga sina syskon, hur många smörgåsar de ville ha i matsäcken, och hur mycket frukt de tänkte äta »så att jag vet det, så vi inte får med oss för mycket eller för litet.» Prinsessan Astrid vann inte högsta vinsten på sin obligation, men ödet hade bestämt, att hon ändå skulle få tillfredsställa sin stora lust för att resa.

Prinsessan Astrid var ungefär sexton år gammal, då hon fick börja vara med på de danstillställningar, som ordnades för de kungliga ungdomarna på slottet eller hos prins Carl. Att dansa hade hon lärt sig av prinsessan Märtha, som dansade utomordentligt väl och som var mest road av dans av de tre systrarna. Astrid var musikalisk och blev snart förfaren i danskonsten, men hon höll sig lika mycket i skymundan på dessa baler som på julgransplundringarna på slottet, då de andra prinsarna och prinsessorna stojat och glammat, klätt ut sig och lekt kurragömma. Före sin första bal var hon alldeles förtvivlad: »Tänk så hemskt, om jag inte blir uppbjuden.» Prinsessan Astrid bekymrade sig mycket litet om sitt utseende vid denna tid, för kläder saknade hon nästan fullständigt intresse.

»Margaretha och Märtha äro så hemskt söta, jag ser ju ingenting ut, och så är jag så hopplöst bortkommen», sade prinsessan en gång till en väninna.Prinsessan Astrid som konfirmand.Bortkommen var prinsessan Astrid

egentligen inte alls, trots att hon var så blyg för främmande människor. I familjen och bland vänner var hon den absolut livligaste av systrarna, pigg och slagfärdig och otroligt snabb när det gällde att finna det komiska i en situation. Och hennes underbart vänliga och mjuka sätt gjorde henne redan då omtyckt av alla.

Och ändå är det för dem, som känt Astrid som barn och som ung flicka nästan obegripligt hur den gängliga, blyga flickan på så kort tid kunde utvecklas till den strålande uppenbarelse, som var belgiernas kronprinsessa och drottning.

Prinsessan Astrid uppfostrades liksom sina systrar i en folklig anda, något som tillsammans med den naturlighet och takt hon lärt i fädernehemmet mycket bidrog till att hon så storslaget gick i land med alla de ansvarsfyllda och svåra uppgifter som mötte henne i hennes nya hemland. Ofta sade prinsessan Astrid själv att »jag saknar alla talanger», vilket var sant så tillvida, att hon inte odlade någon speciell hobby, som tog det mesta av hennes tid. Men i stället hade hon en förmåga att reda sig själv med allt hon tog sig för, att intressera sig för allt och alla. Som flicka ägnade sig prinsessan Astrid ganska mycket åt dans och musik; hon var en graciös och försigkommen elev i Anna Behles balettskola, och hennes spellärarinna fröken Cederschiöld hade stor heder av hennes färdighet på piano.

Sedan prinsessan Astrid år 1923 konfirmerats av ärkebiskop Söderblom, inleddes de sista kapitlen ihennes uppfostran med allehanda praktiska kurser. Sömnad hade hon sysslat med mycket, ända sedan hon var barn, och nu började hon under experters ledning bli en riktig virtuos på att sy, sticka och brodera. Denna utbildning fick hon i förbigående sagt mycket liten användning för i Belgien, ty enligt vad en av Astrids väninnor berättar, sade kronprins Leopold ofta att »jag tycker inte om att se Astrid trötta sina vackra ögon över ett handarbete». Och Leopolds vilja var Astrids lag.

Att barn var prinsessan Astrids stora förtjusning behöver inte särskilt understrykas. Men det kan vara värt att nämnas, att prinsessan långt innan hon själv blev gift och fick egna småttingar inte visste något roligare än att syssla med små barn. Helt naturligt kom syster Margarethas små pojkar att bli föremål för hennes stora intresse och kärlek. Hon låter aldrig så glad i brev till sina väninnor, som då hon antingen väntar prinsessan Margaretha och barnen på besök till Sverige, eller då hon själv skall fara till Danmark och hälsa på. I ett brev från 1920 skriver lilla femtonåriga Astrid: ». . . jag är så glad, för i dag kommer Märtha hem. Och tänk nu snart kommer Margaretha och hennes baby. Det blir gräsligt roligt, när baby kommer. O, så söt han skall vara.» Och på sin sjuttonåriga födelsedag skriver prinsessan Astrid och tackar för blommor, som hon fått av syster Gerda Berglöf : ». . . vet Gerda, om måndag fara vi till Danmark för att vara med på Tante Dagmars bröllop. Vi skolaPrinsessan Astrid med sina kurskamrater hos Barnavård.

bo hos Margaretha och Axel. Tänk, att få träffa deras söta babys.»

Vid nyår 1925 började prinsessan Astrid en fyra månaders kurs hos Sällskapet Barnavård. Tillsammans med 34 jämnåriga unga flickor arbetade prinsessan här varje dag från klockan åtta på morgonen under överinseende av fru Alette Béen. Här var Astrid riktigt i sitt esse, och fråga är väl om inte hennes speciella skyddsling, ett åtta månader gammalt flickebarn vid namn Britt-Mari, blev den mest omsorgsfullt sköttaPrinsessan Astrid byter kläder på Britt-Mari.och mest älskade av alla de små barn, eleverna fingo vårda. Allt upptänkligt på området fingo flickorna lära sig: tvätt, mangling, strykning, sömnad, tillagning av barnmat m. m.

Och prinsessan Astrid gick med liv och lust upp i sitt arbete. Själv sade hon: »Jag vet faktiskt inte vilket som är roligast — att bada ett spädbarn eller att leka med de större; i vilket fall som helst, så vet jag inget ljuvligare än barn.»

Det finns en liten betecknande episod från denna tid. En dag fick en av prinsessans kamrater, en ung dam ur den norska societeten, se Astrid ligga och torka på golvet. »Men vad gör prinsessan?» utropade hon alldeles förskräckt. »Jag skurar, som du ser, tag ett förkläde och lägg dig bredvid mig, det är så skojigt så», kom svaret med detsamma.

Som var att vänta, hade prinsessan Astrid när kursen var slut mycket svårt att skilja sig från lilla Britt-Mari. När

hon efter sista dagen hos Barnavård kom hem till Villagatan, rusade hon direkt in i salongen, där prinsessan Ingeborg hade främmande på te, slog armarna om halsen på modern och snyftade: »O, så hemskt att behöva skiljas från ett litet barn, som man håller av.»

Matlagning var prinsessan Astrid mycket intresserad av, och så blev hon också så skicklig på området, att alla som smakade hennes anrättningar måste beundra hennes kunnighet. Intresset väcktes säkerligen redan i lekstugan på Fridhem, och färdigheten växte med trägen övning. Hennes kurskamrater intyga också, attprinsessan Astrid var så förfaren i matlagningens svåra konst, redan när hon kom till skolan för att gå igenom den långa kursen, att det förvånade alla.

Prinsessan Astrid var liksom sina äldre systrar och också prinsessan Ingrid så praktisk och duktig, att hon blev ett utmärkt föredöme för sina kamrater — inte minst genom sin spontana hjälpsamhet och villighet. Hade någon spillt på golvet eller sölat ned ett bord eller en bänk var prinsessan Astrid alltid den första, som kom med en trasa för att torka upp och snygga till. Och inte var hon den, som drog sig för grovsysslorna. En gång i veckan fingo skolans elever diska och göra rent, och för prinsessan Astrid gick det som en dans med disk, sopning och golvtvättning. Och ett är säkert — prinsessan Astrid hade kunnat ta upp tävlan med vilken mästerkock som helst, när det gällde att laga mat.

Prinsessan Astrid hade med sig sin kokbok till Belgien för att ha den till hands, om hon någon gång i slottet i Bryssel liksom ibland i föräldrahemmet skulle vilja lägga en hand vid matlagningen.

Det blev nu inte många sådana tillfällen som bjöds. Själv sade Astrid en gång till en väninna, som var på besök hos henne i den belgiska huvudstaden att »här är det så fint, så här får jag aldrig laga någon mat.» Men därmed är inte sagt, att inte prinsessan Astrid någonsin blev i tillfälle att visa sin gemål, hur duktig hon kunde vara i ett kök. En gång till exempel, då kung Gustaf och prinsessan Ingrid i sällskap med belgiska kronprinsparet hade gjort en utflykt till ett avden belgiska kungafamiljens lustslott, lagade kronprinsessan Astrid och prinsessan Ingrid hela middagen och dukade ett festligt och vackert bord. Enligt vad en av gästerna förtäljer, myste kronprins Leopold av stolthet vid tillfället och sade: »Tänk ett sådant praktexemplar till hustru, jag har fått, det är inte nog med att hon är så söt och har en sådan charm, hon är också praktisk och duktig som få.»

EN ROMANTISK FÖRLOVNING

En solig dag i mars 1926 kom en stilig fransk dam till Stockholm i sällskap med sin son och tog in på Grand Hotell — madame och monsieur Rehty stod det i resandeboken. Ingen anade att det var Belgiens drottning och kronprins, som gjorde Stockholm den äran för första gången. Men som väninna till drottning Elisabeth hörde prinsessan Ingeborg till de invigda. Och redan samma dag voro de utländska gästerna inviterade på te till prinsparet Carl. Drottningen och prinsessan Ingeborg hade inte träffats på länge och hade därför mycket att tala om. De andra deltogo ivrigt i samtalet, men kronprins Leopold var förströdd. Gång på gång sökte sig hans blickar till det hörn i soffan, där prinsessan Astrid satt och sin vana trogen försökte göra så litet väsen av sig som möjligt. Och så hände det.

»Astrid, vill du hälla upp litet mera te», säger prinsessan Ingeborg.

De andra fingo sina koppar, och kronprins Leopold fick sin — uthälld i knät! Han skrattade, torkade av sig med näsduken och tittade upp — rakt in i Astrids mörkgrå, tårfyllda ögon.

Fästmannen — Kronprins Leopold av BelgienFästmön — Prinsessan Astrid av Sverige»O, så jag bär mig åt, förlåt mig snälla. . .»

»Gör ingenting alls», log Leopold, »jag ville ändå inte ha mera te.»

Och så var isen bruten. Prinsessan Astrid glömde för första gången i främmande sällskap bort sin blyghet och

pratade och skrattade tillsammans med kronprins Leopold, som om de känt varandra i många år.

Till kvällen dagen därpå klädde sig prinsessan Astrid med särskild omsorg. Hon brukade ju annars aldrig nöta mycket av tid och tankar på sitt yttre, men i kväll ville hon vara så mycket som möjligt till sin fördel. Leopold skulle komma igen med sin mor, man skulle äta supé och dansa efter grammofon... En gammal vän i prins familj en var medbjuden vid detta tillfälle. Han hade naturligtvis ingen aning om, att M:me Rehty var identisk med Belgiens drottning och Monsieur med dess kronprins. När han någon tid efteråt fick reda på, med vilka han haft äran att supera sade han: »Egentligen borde jag anat mig till sanningen, för jag minns att jag reflekterade över, att det var ganska nonchalant av de borgerliga gästerna att lugnt sitta kvar i sina stolar, även om de kungliga stodo.» Snart for då prinsen sin väg, men han höll prinsessans hand i sin betydligt längre än nödvändigt vid avskedet, och hans »au revoir» lät mera betydelsefullt än en vanlig fras. Åtminstone tyckte prinsessan det...

Nästa gång de båda unga möttes var i Paris, ungefär en månad senare. Prinsessan Ingeborg hade då tagit sina döttrar Märtha och Astrid med sig till ett barndop hos sin kusin prinsessan Margrethe av Bourbon.Kronprins Leopold var också bland gästerna, och han framförde från sin far kung Albert en inbjudan till de svenska prinsessorna att efter festligheternas slut vistas några dagar på ett av belgiska kungaparets sommarslott nära franska gränsen. Redan nu torde kronprins Leopold ha träffat sitt val, och säkert är att han styrktes i sitt beslut av sina föräldrar, som redan från första stund intagits av prinsessan Astrids älskliga väsen. Med glädje accepterade också Leopold en inbjudan att under sommaren tillbringa några veckor på Fridhem. Under en härlig högsommarmånad slog så den romantiska kärlekssagan ut i full blom, och innan kronprins Leopold vände åter till sitt land igen, hade han friat till Astrid och fått ett jublande ja — ett faktum som dock ännu så länge förblev en lycklig hemlighet mellan de båda.

De soliga veckor som kronprins Leopold tillbringade i lantlig ro och gemytlighet hos prins Carls familj 1926 stodo för både honom och prinsessan Astrid som underbart lyckliga och oförgätliga. Märtha, Astrid och Leopold sågos ständigt tillsammans, de badade och spelade tennis, gjorde bilturer i omgivningarna och solade sig, utsträckta på gräsmattorna i parken. En och annan gång fingo Astrid och Leopold tillfälle att träffas på tu man hand, då togo de metspön och drag med sig och rodde ut på Bråviken och prövade fiskelyckan. Men kronprins Leopold var inte van att enbart lata sig, och snart nog fann han ett verksamhetsfält på Fridhem, som både roade och intresserade honom — att arbeta i trädgården. Han fann att parken ochträdgården behövde nya vägar, och eftersom han var i högsta grad hemma på detta slags arbete — så röjde han själv flera nya vägar kring villan. Prinsessan Astrid hade svårt att dölja sin stolthet över det förträffliga resultatet av kronprinsens arbete, och säkert hade hon redan då på läpparna de ord, som hon i sin äktenskapliga lycka ibland inte kunde hålla tillbaka: »Tänk att jag har fått en så underbar man!»

Under hela denna tid på Fridhem lyckades det kronprins Leopold och hans värdfolk att fullständigt bevara den celebra gästens inkognito — liksom under sitt första Sverige-besök dolde prinsen sin börd bakom ett vanligt borgerligt namn. Inte ens tjänstefolket hade en aning om, vem den ståtlige unge mannen egentligen var — i all synnerhet som han själv valt att bo i ett av de mindre gästrummen på vinden. När besökande kommo till Fridhem presenterades han som en belgisk löjtnant på studier i Sverige. Och fanns det gäster vid middagen, så satt han nederst vid bordet i Överensstämmelse med sin ungdom och löjtnants rang. Denna kurragömmalek med andra roade både honom och prinsessan Astrid mycket.

Just under denna tid, då banden mellan Astrid och Leopold blevo starkare dag för dag, sysselsatte sig svenska folket och den svenska pressen ganska mycket med gissningar kring en eventuell förlovning för prinsessan Astrid. Flera voro de furstenamn som nämndes i sammanhanget — prinsen av Wales kanske oftast av dem alla — men kronprins Leopold tycktes ingen tänka på. Till och med i U. S. A:s press spred sig uppgifterom en förestående förlovning mellan prinsen av Wales och prinsessan Astrid av Sverige. Kronprins Leopold, som nu vid slutet av sommaren åter befann sig i Bryssel, hade all anledning att taga dessa uppgifter med ro. Varje dag fick han brev från Astrid, och varje dag skrev han själv till sin älskade i Norden. Hemma gick prinsessan Astrid omkring som i ett glädjerus, hon skrattade och log mot allt och alla, och ingen som träffade henne kunde misstaga

sig på vad som var i görningen. Det enda som kunde göra henne nedstämd var om Leopolds brev inte kommit som det brukade med första posten. Med sin vana att alltid oroa sig för sina kära, sade hon då ängsligt: »Vad är det nu med Leopold, tänk om han är sjuk.» Och så kom det efterlängtade brevet på eftermiddagen i stället, och då vart prinsessan med ens idel solsken igen.

Ibland var dock prinsessan nedstämd och ängslig vid tanken på det värv, som väntade henne. Då kände hon sig liten och otillräcklig och ovärdig den ställning, som Leopold erbjudit henne. Men fästmannens lugna och kärleksfulla inflytande hjälpte henne att snart utan oro se framtiden i ögonen. Redan nu började man ana, vilken märklig utveckling denna unga kvinna skulle genomgå. Hon bar sitt huvud allt högre, hennes uppträdande blev säkrare med varje dag, samtidigt som det lyckoskimmer som omgav henne skänkte hennes gestalt något skirt och eteriskt.

Framåt mitten av september började den välbevarade hemligheten emellertid sippra ut. Och så en vacker dag hade tidningarna upplysningar att bjuda en intresseradallmänhet, som hade trovärdighetens omisskänliga prägel. »Förlovning eklateras i slutet av månaden mellan Belgiens kronprins Leopold, hertig av Brabant, och prins Carls yngsta dotter Astrid. Kronprinsen anländer till Stockholm i sällskap med sina föräldrar omkring den tjugonde september.» Dementi följde naturligtvis från svenska och belgiska hoven i laga ordning, men det var inte många som läto sig luras. Allra minst naturligtvis tidningarna, som tagit reda på rätta dagen för kronprinsens ankomst och skickat ut reporters och fotografer i mängd för att föreviga den kunglige fästmannen. Men högst densamme var dem för slug. I en vanlig tredjeklassvagn gjorde han resan genom Sverige, och i Södertälje hoppade han ur som vilken resenär som helst och tog en bil, direkt till Hovslagargatan och sin väntande Astrid. Klockan tolv samma dag — det var tisdagen den 21 september 1926 — eklaterades förlovningen uppe på slottet, och det officiella meddelandet skickades ut, samtidigt i Bryssel och Stockholm.

Redan ett par timmar efter ekfateringen kunde stockholmarna få se det nyförlovade och lyckligt leende paret på promenad i staden, fästmön i en nätt svart sammetskappa med gråverkskrage och en grå filthatt med briljantspänne, fästmannen i ljusgrå kostym. Klockan tre infann sig paret tillsammans med prinsessans föräldrar och syskon samt prins Eugen till te dansante på Royal, och på kvällen var den kungliga familjen församlad som kung Gustafs gäster vid förlovningsbanketten på slottet.Första kamerabilden av de nyförlovade.Den första mer officiellt betonade presentationen mellan den kunglige fästmannen och prinsessan Astrids landsmän ägde rum dagen efter förlovningen vid en festföreställning på Operan med »Nero» på programmet. Ett par timmar före föreställningens början började täta led av nyfikna att kanta gatorna kring Kungliga Teatern. Alla voro ense om, att det var något alldeles särskilt romantiskt med denna förlovning, en säker instinkt hade sagt alla, att det här uteslutande varit fråga om två hjärtans val, och nu ville man nödvändigt se huvudpersonerna i den nyss begynta kärlekssagan. Den blonde belgiske prinsen vann genast alla genom sin käckhet och sitt samtidigt blyga och friska uppträdande. Med chapeau claque'n i hand hjälpte kronprinsen sin fästmö ut ur bilen, och sedan dröjde de båda ett ögonblick på trappan och nickade leende åt folkmassorna till höger och vänster. Ett par minuter senare trädde de fram i den kungliga logen, som dagen till ära prytts med rosor; kronprins Leopold hade en stor vit nejlika i frackuppslaget, och lilla fästmön var strålande i ljusgrön georgette med famnen full av röda rosor. I hennes örsnibbar blixtrade ett par utomordentligt vackert arbetade örhängen med briljanter, en present som hon samma dag fått av Leopold.

Under de veckor som kronprins Leopold stannade i Stockholm, sedan förlovningen eklaterats, fullföljdes ett rikhaltigt program. Först och främst visade prinsessan Astrid sin fästman alla stadens sevärdheter, två week-ends tillbringades hos greveparet Bonde påDe nyförlovade sola sig på en bänk i Stadshusträdgården.

respektive Hörningsholm och Eriksberg, kapplöpningarna på Järva hade besök av det furstliga fästfolket, som sedan på kvällen syn- och hörbarligen roade sig åt Harold Lloyd i »I sjunde himlen» på Olympia.

I mitten av oktober for så kronprins Leopold lika stilla och obemärkt som han kommit tillbaka tillBryssel, där han begav sig direkt till det kungliga slottet i Laeken.

I Bryssel eklaterades som nämnts förlovningen mellan Leopold och Astrid samma dag och på samma klockslag

som i Stockholm. Klockan elva på förmiddagen anlände Belgiens kungapar i bil från Laeken till slottet i Bryssel, där de mottogo konseljpresident Jaspar och hovets dignitärer samt representanter för pressen och själva kungjorde den glada nyheten. De närvarande fingo genast klart för sig, att förlovningen i allra högsta grad glatt kronprinsens föräldrar. Konungen berättade om Leopolds besök i Sverige och om hur de båda unga lärt känna varandra, och drottningen prisade med många vackra ord sin blivande sonhustrus skönhet och godhet.

»Vetskapen om att vår son förenar sina öden med prinsessan Astrid i uppriktig kärlek gör oss, hans föräldrar, särskilt glada», sade kung Albert bland annat.

Sedan Bryssels borgmästare Adolphe Max låtit kungöra förlovningen genom anslag på stadens gator, var nyheten snart spridd och folk skockade sig utanför tidningarnas depeschbyråer för att få se en skymt av den blivande kronprinsessans vackra och älskliga drag från de utställda fotografierna. Tidningarnas beskrivningar av den svenska prinsessan slukades, alla ville riktigt övertyga sig om att den populäre kronprinsen fått en värdig följeslagerska genom livet. Få anade väl dock, att Belgien här fått en kvinna, som skulle få dess stridiga och i ett otal skilda läger och åsikterKronprins Leopoldsplittrade folk att för en gångs skull samlas i en stark och gemensam känsla av kärlek och lojalitet.

I alla länder kommenterade tidningarna med sympati och intresse den ingångna förlovningen. Tidens Tegn publicerade en liten lustig vers, där skalden uttrycker sitt vemod över att »prinsen ikke er vor», men i sista strofen kommer trösten:

»Skuffelsen er haard. — Men aanden kan vel finde haab endda! Trösten ligger nær forhaanden: Der er fler, hvor hun kom fra!»

Liksom Astrid hade kronprins Leopold genom sitt sympatiska väsen och uppträdande lätt att finna vägen till allas hjärtan. Det ljusa, humoristiska sinnelaget, enkelheten och naturligheten i uppträdandet hade de båda gemensamt — kronprins Leopold utmärkes dessutom av ett medfött lugn och en värdig fattning i livets alla skiften, som gjorde honom särskilt väl skickad att hjälpa Astrid att få bukt med sin skygghet och överkänslighet.

Sitt folks sympatier försäkrade sig Leopold om redan vid 14 års ålder, då han blev det allmänna samtalsämnet inte blott i Belgien utan i samtliga ententeländer genom att som vanlig soldat i Tolfte Belgiska Infanteriregementet medfölja till Yserfronten. Efter att ha avslutat sina skolstudier vid Eton, vistades kronprins Leopold under flera år huvudsakligen på resor — bland annat fullföljde han sin strävan att knyta det belgiskaKongo närmare till fosterlandet genom att ett helt år vistas där nere.

Genomsympatisk är det rätta ordet för Leopold av Belgien. Som intelligent, beläst och berest karl är han givetvis en intressant och underhållande sällskapsmänniska. Hans goda vilja och gedigna karaktär gör honom till en utmärkt ledare. Alla bli intagna av hans försynta och hjälpsamma sätt. En gång kom en av prinsparet Carls vänner, doktor Furstenberg, bilande till Fridhem, där kronprinsparet av Belgien var på tillfälligt besök. På trappan stodo Astrid och Leopold arm i arm. När kronprinsen fick syn på bilen, sprang han genast ned för att möta. Och så sade han: »Ge mig nu nycklarna, så kör jag in bilen, doktorn måste vara trött efter resan.» Och efter fruktlösa protester fick han sin vilja fram.

Sådan är han alltid, beredd att hjälpa och uppoffra sin egen bekvämlighet, ett vackert drag som ju också i högsta grad utmärkte hans maka.

En stockholmsdiplomat som känt Leopold i många år förklarar, att »han är den mest sympatiske medlemmen av den mycket sympatiska belgiska kungafamiljen.»

ETT BRÖLLOP SOM BLEV TVÅ

Så gott som omedelbart efter förlovningens eklaterande började både Belgien och Sverige att rusta till bröllop,

fastän den exakta tidpunkten för evenemanget ännu så länge hölls hemlig. En mängd insamlingar startades för bröllopsgåvor, och sällan hade väl bidrag lämnats villigare än nu från de mest skilda samhällslager. Tusentals personer voro i arbete med förberedelserna för de festliga dagarna, inbjudningar skickades ut till världens alla hörn, kommittéer arbetade febrilt med planerandet av de båda huvudstädernas smyckande. Efter söndagen den 17:de oktober behövde ingen längre sväva i tvivelsmål om, att den stora dagen nalkades; då kungjordes nämligen lysningen. På porten till Bryssels rådhus spikades ett pampigt dokument upp med en inte mindre pampig ordalydelse:

»Vi, Adolphe Max, statsminister, Bryssels stads borgmästare och Louis, baron Steens, rådman i staden Bryssel, förkunna i enlighet med lagens bestämmelser lysning för dels det äktenskap, som kommer att ingås i Stockholm (Sverige) mellan H. K. H. Leopold Philippe Charles Albert Meinrad Hubertus Marie Miguel, hertig av Brabant, prins av Belgien, löjtnant vid

Det kungliga brudparet efter vigseln i Stockholm.I:a grenadjärregementet, innehavare av segermedaljen, av medaljen till minne av fälttåget 1914—18 och av åtskilliga utländska ordnar, född i Bryssel den tredje november nittonhundraett och därstädes bosatt, äldste son till H. M. Albert Leopold Clement Marié Meinrad, belgiernas konung, stormästare av Leopoldsorden, stormästare av afrikanska stjärnorden, innehavare av belgiska krigskorset, av Ysermedaljen, av medaljen av fälttåget 1914—18 och av segermedaljen, riddare av Serafimerorden, och H. M. Elisabeth Gabriele Valerie Marie, belgiernas drottning, hertiginna av Bayern, innehavare av segermedaljen och medaljen till minne av fälttåget 1914—18, sammanboende i Bryssel, och dels H. K. H. Astrid Sofia Lovisa Thyra, Sveriges prinsessa, född i Stockholm den sjuttonde november 1905 och därstädes bosatt, dotter till H. K. H. Oscar Carl Wilhelm, Sveriges arvfurste, hertig av Östergötland, general i svenska armén, överste i Kungl. Västgöta regemente och i Kungl, livgardet till häst, medicine hedersdoktor vid Uppsala universitet, president i Svenska Röda Korset, riddare av Serafimerorden, kommendör med stora korset av Vasaorden, riddare av konung Carl XIII :s orden, kommendör med stora korset av Leopoldsorden, och H. K. H. Ingeborg Charlotta Carolina Fredrika Lovisa, Sveriges prinsessa, hertiginna av Västergötland, född prinsessa av Danmark, sammanboende i Stockholm.»

Ett sagolikt skådespel blev som väntat var den borgerliga vigseln på Stockholms slott den 4 november och en värdig upptakt till de oförglömligaMottagningen på Stockholms Slott efter belgiska kronprinsparets vigsel.festligheterna i Bryssel. Vigseln ägde rum klockan 4 på eftermiddagen. Fyra konungar — Belgiens, Sveriges, Danmarks och Norges — intogo sina platser i rikssalen i spetsen för den lysande församling, som antagit inbjudan att övervara vigselakten från alla Europas länder. Med lustångaren Marie-José hade det belgiska kungaparet och en ståtlig svit anlänt till Sverige dagen före vigseln, och på skilda vägar och med skilda färdemedel hade kungligheter från övriga länder styrt färden till Sveriges huvudstad.

Stockholm var till sin fördel, då den stora dagen kom, trots att vädret kunde varit vackrare, gatorna voro blomstersmyckade och överallt vajade den svenska och belgiska flaggan sida vid sida. Hela staden var på benen omkring klockan fyra, och de gator där kortegen skulle gå fram voro svarta av folkmassor. I rikssalen väntade tolvhundra personer på brudparet. Framme vid ett litet bord står borgmästare Lindhagen i frack och utan ordnar. Och med ens, som Astrid och Leopold långsamt komma gående i spetsen för sina tärnor och marskalkar, så försvinner som genom ett trollslag all tvungen stelhet över församlingen. Det är bara två unga, förälskade, vanliga människor, som »få varandra». Prinsessan Astrid är litet blek men obeskrivligt söt i sin vita blanka dräkt och slöja av brysselspetsar och med en stor bukett liljekonvaljer i handen. Kronprins Leopold är lugn och rakryggad och klädd i belgisk officersuniform. Tärnor voro först och främst prinsessorna Märtha, Marie-José och Ingrid samt Feodora av Danmark och dessutom fröknarna AlfhildEkelund, Anna Adelswärd, Margaretha Ståhl och Anne Marie von Essen. Marskalkar voro kronprins Olav av Norge, Prins Gustaf Adolf, prins Charles av Belgien, prins Carl j:r, greve Folke av Visborg, greve Claes Sparre, baron Sigvard Beck-Friis och baron Carl Strömfelt. Brudnäbbar voro prinsarna Georg och Flemming av Danmark.

Ett tydligt svenskt »ja» svarade brudgummen på den traditionella frågan; brudens ord kom litet tystare, men i

stället såg man från de första bänkarna hur hon förtroendefullt smög sin högra hand i brudgummens, som han höll dold under uniformsmössan.

Galamiddagen i Vita Havet efter vigseln var som en saga ur tusen och en natt, men festen hade inte blivit vad den var trots all prakten, om inte de båda unga sett så strålande lyckliga ut. Efter middagen for brudparet i fyrspänd vagn med militäreskort genom Stockholms gator, i den upplysta glasvagnen sutto Astrid och Leopold som en levande illustration till en vacker saga om prinsen och prinsessan.

Ett enda tal hölls vid middagen, nämligen av kung Gustaf.

»Vi ha i dag bevittnat hur min älskade brorsdotter prinsessan Astrid förenat sina öden med kronprins Leopold av Belgien. Måtte Gud i rikt mått välsigna deras förening. Våra varmaste förhoppningar om lycka följer den unga bruden till hennes nya land. Hon lämnar nu sitt gamla fädernesland för att grunda sitt hem i ett nytt. Den plats som hon kallats att fylla medför stort ansvar och betydande plikter. Jaghoppas av hela mitt hjärta att hon skall vinna det folks förtroende och kärlek, vars öden hon går att dela. Min kära Astrid, vig dig helt åt den uppgift som väntar dig, och du blir lycklig men ägna stundom en kärleksfull tanke åt det land, som sett dig födas och det hem, som fostrat dig. Måtte lycka och framgång i dina strävanden följa dig genom livet.» Så ungefär lödo kung Gustafs avskedsord. Med tårarna strömmande utför kinderna kastade sig bruden i sin farbror kungens famn och tackade honom för de vackra orden.

Så gick ridån ned för den del av skådespelet som kom på Stockholms del och upp för andra akten i Bryssel. Samma kväll som vigseln på Stockholms slott ägt rum tog belgiska kungaparet och kronprins Leopold tåget till Göteborg för vidare befordran till Belgien med »Marie-José». Vid avskedet på Cetralen har brudgummen fortfarande på sig sin khakifärgade uniform med det breda blå serafimerbandet under bröstremmen, men den unga bruden har bytt sin brudklänning mot en tunn georgetteklänning, över vilken hon bär sin vackra nya nertzpäls. En lång och öm omfamning, och så ångar tåget ut, tårar blänker i prinsessan Astrids ögon när hon impulsivt lutar sig fram och kysser sin mor.

I Antwerpen bereder man sig under tiden för mottagandet av Leopolds unga brud, som kommer över havet med »Fylgia». Väldiga människomassor hade samlats vid kajen i Malmö vid avresan för att säga farväl till Astrid; skilsmässan från det älskade fosterlandet gjorde bruden en smula vemodig i början av»Vitklädd kom hon på en vit båt . . .». Fylgia anländer till Antwerpen med furstebruden ombord.

resan. Men då det belgiska landet började siktas, tändes strålglansen åter i Astrids ögon, hon älskade redan öcksa sitt nya hemland - kanske ännu så länge mest darfor att det var Leopolds.

»Som en strålande uppenbarelse stod hon där vår kronprinsessa, helt klädd i vitt, på den vita båtens»Kyssen på landgången». Kronprins Leopold möter sin brud på Fylgias landgång.Människomassorna bryta poliskedjan i Antwerpen vid Astrids ankomstdäck», skrev en belgisk tidning om Astrids ankomst till Antwerpen. »När de som sedan timmar troget väntat på kajen fingo syn på henne, utlöste sig ett spontant jubel, som nästan blev öronbedövande, när 'Snöprinsessan' med oförliknelig grace sträckte upp sin lilla hand i luften och viftade mot massorna». Det var »Astridsgestens» födelse, som sålunda beskrevs. Så snart landgången lagts ut, skyndade kronprins Leopold sin brud till mötes, och så blev »kyssen på landgången» ett oförglömligt minne för alla ögonvittnen.

Främst på kajen vänta kung Albert, drottning Elisabeth, prinsessan Marie José, prins Charles samt kronprins Olav av Norge. Bakom dem stå en mängd av uppvaktande och på varje upptänklig ledig plats en tidnings fotograf. Och hållen en smula på avstånd av vakt och spärr står den jublande människomassan. När kronprinsen kysser sin brud få alla tårar i ögonen, så följer ett allmänt hälsande och omfamnande mellan de kungliga, och Astrid mottager ur Marie Josés hand en blomsterbukett med band i Antwerpens färger. Musiken spelar, kanonskotten dåna som ackompanjemang till Sveriges och Belgiens nationalhymner. Under äreportar med »Välkommen» skrivet på svenska vandrar så prinsessan Astrid vid sin mans sida, försvinnande liten i den packade folkmassan, i vit sammetskappa med viträv, vit klänning, vit hatt med briljantspänne och vita strumpor

och skor upp till »Hòtel de Ville». Femton belgiska militär flygplan kretsa oavbrutet över staden.

Inne i Antwerpens Hòtel de Ville håller stadensPrins Carl för sin dotter in i S:te Gudule katedralen.borgmästare ett välkomsttal, och vitklädda flickor sjunga »Ur svenska hjärtans djup en gång». Enligt gammal sed i Antwerpen, när staden får besök av en ärad furstlig gäst, överräcker en ung flicka i vit medeltida dräkt med guldkrona på huvudet en röd och en vit ros till kronprinsessan Astrid. När det unga kronprinsparet och deras familjer åter stå på hotellets trappa, ha folkmassorna om möjligt tätnat. Och när de kungliga till fots bege sig till det väntande tåget på kajen, sväller entusiasmen och nyfikenheten alldeles över bräddarna. Poliskedjorna sprängas, och allt blir en enda villervalla. Kronprins Leopold skyddar sin brud så gott han kan från omilda knuffar och stötar, och kronprins Olav formligen boxar sig fram för att bereda väg åt damerna. Under ett fullständigt öronbedövande jubel ångar så tåget ut från Antwerpen. Den första bekantskapen är gjord mellan Astrid och hennes nya folk.

Än mer lysande än högtidligheterna på Stockholms slott blev den kyrkliga vigseln i S :te Gudule, då Belgiens ärkebiskop fullbordade den furstliga vigseln. Solen strålade över den festsmyckade staden, och en ljum vårbris lekte i flaggskruden, då kronprins Leopold och prinsessan Astrid den 10 november klockan tolv blevo man och hustru. En oerhörd klädprakt utvecklades av de furstliga gästerna, som tagit plats framme vid altaret; genom de underbart målade fönstren i detta väldiga tempel belyste solstrålarna den praktfulla församlingen och lekte på karabiniärregementets bajonetter.

Astrid står brud i BrysselBild från La Grand Place i Bryssel vid kronprinsparets bröllop

Det blir alldeles tyst i kyrkan, orgeln spelar upp och fram mot altaret går kronprins Leopold vid sin moders arm. Så följer prins Carl med bruden, vars tio meter långa släp hålls upp av fyra vitklädda pager. I dag bär bruden en magnifik brokadklänning. Mellan skyldrande led av unga officerare — kronprins Leopolds kamrater — gå de båda kontrahenternas väg in och ur S:te Gudulekatedralen. Vid Blå Prinsens hand går Astrid in till vigseln, litet blek men förtjusande söt i sin skimrande dräkt. Vid brudstolarna framför altaret kysser prins Carl sin dotters hand och överlämnar henne därefter åt brudgummen. En mängd vita krysantemum från kungliga slottet i Laeken Belgiska kronprinsparet hyllas efter Vigseln i Bryssel.

pryder högaltaret, där långa, smala ljus brinna med skälvande låga. På franska ställer ärkebiskopen de obligatoriska frågorna till budparet och välsignar vigselringarna, som presenteras på ett gyllene fat.

Omedelbart efter vigselceremonien spelades svenska kungssången och belgiska nationalhymnen La Brabançonne på orgeln. När brudparet stego upp i den blomstersmyckade sjuglasvagnen ute på Place Sainte Gudule, hälsades de med en obeskrivlig hänförelse. Sida vid sida åkte de så upp till slottet, där mottagning anordnats.

På eftermiddagen avreste de nygifta i bil tillFörsta anhalten på bröllopsresan — Astrids och Leopolds sommarslott i Ciergnon i Ardennerna.

kronprinsens slott i Ciergnon i Ardennerna, där de stannade några dagar för att sedan fortsätta med bilen söderut, närmast till Mentone.

Nästan varje dag skickade kronprinsessan Astrid ett litet brev eller kort hem till de sina i Sverige från bröllopsresan; det är mest några korta men vältaliga rader, som alltid sluta med en försäkran om hur obeskrivligt lyckliga de båda äro. Astrid njuter av att ha det helt naturligt ganska tröttande bröllopet bakom sig och av att äntligen få ha Leopold för sig själv, men »ändå längtar jag hem — nu är det Bryssel som är 'hem' — och till att riktigt få lära känna mitt nyaland och mina nya landsmän», säger hon. Och säkert var kronprinsessan också ivrig att få börja iordningställandet av Stuyvenberg, det slott i Laeken strax utanför Bryssel som kung Albert skänkt sin son och sonhustru, och där de båda unga beslutat att bo, fast de formellt skulle residera i västra flygeln av kungliga slottet i Bryssel, som också reparerats och iordningställts för deras räkning.

TVÅ LYCKLIGA UNGA NYGIFTA

Efter hemkomsten från bröllopsresan fick kronprinsparet ännu en liten tid leva tillbakadraget och stilla för sig själva, och Astrid fick tillfälle att komma i närmare kontakt med sina svärföräldrar, som hon lärde sig att varmt hålla av. För drottning Elisabeth hyste kronprinsessan den djupaste beundran och tillgivenhet, och hon talade alltid om den tacksamhet hon kände för sin svärmor för allt hon fick lära av henne om Belgien och om traditionerna vid hovet och representationen. Kung Albert älskade hon som en andre far; särskilt nära kom Astrid den belgiske monarken, därför att mycket i de bådas sinnen stämde så väl överens. Båda voro tillbakadragna, stilla människor, som trivdes utmärkt väl i varandras sällskap, och som nästan utan ord förstodo varandras tankar. Många som sett dessa två tillsammans lade också märke till, hur det liksom; rådde ett hemligt samförstånd dem emellan; vid stora officiella festligheter glömde aldrig kung Albert att allt emellanåt nicka och le mot sin svärdotter, som gav honom ett strålande tacksamt leende tillbaka.

Men i hela Belgien längtade man efter att få se den

Som nybliven kronprinsessa.nya kronprinsessan på nära håll, och strax efter jul började de nyförmälda resa kors och tvärs genom landet. Överallt hälsades kronprinsparet med jubel, redan vid denna sin Eriksgata lade Astrid grunden till sin enorma popularitet. Och ändå gjorde hon så litet för det, hon var bara sig själv, vänlig och ljuslynt som alltid; och samma litet flickskygga men naturligt hjärtliga sätt hade hon mot alla — mot borgmästaren som med stor aplomb hälsade henne välkommen till landet och sin stad, mot bondhustrun vid vägkanten, som aldrig kunde glömma, hur kronprinsessan sträckt ut armarna mot barnet hon bar i famnen och sagt: »Får jag hålla i den lilla, bara ett litet slag?», mot arbetarna i gruvdistrikten, vilkas hjärtan hon vunnit, långt innan hon med sådan energi gick i bräschen för att lindra deras familjers fattigdom.

Nästan ett helt år togo dessa resor i anspråk, under månader förelades kronprinsparet varje morgon ett dagsprogram, där marginalen för vila och rekreation var mycket minimalt tilltagen. Man skulle kunnat tro att dessa plikter tyngde på kronprinsessan Astrid, som från ett lugnt och tillbakadraget liv i Sverige plötsligt kommit i en ny miljö, där hon var tvungen att tala ett främmande språk med främmande människor, och där hon nästan ständigt befann sig mitt i rampljuset. Men till mångas förvåning visade det sig att kronprinsessan Astrid inte bara med jämnmod fann sig i alla representationsskyldigheter — hon tyckte om dem. Ofta skrev hon i brev hem till Sverige att ». . . vi ha visserligen hemskt mycket att göra, Leopold och jag, men Nygifta hertigparet av Brabant på uppmärksammad promenad i Ostende med kronprinsessan Märtha

det är bara roligt. Jag älskar Belgien och jag trivs underbart med allt och alla. Alla äro också så snälla mot mig, att jag ibland bara vill gråta av tacksamhet. Jag hoppas bara, att jag verkligen skall kunna göra någon nytta och hjälpa Leopold litet.»

Det hoppet fick Astrid infriat i oändligt rikare mått än vad hon väl någonsin själv i sin anspråkslöshet anade.I december 1928 for det belgiska kronprinsparet ut på sin första stora resa. Färden ställdes bland annat till Ceylon, Singapor, Java, Bali, Borneo och Nya Guinea. Kronprinsen, som var en intresserad geolog och botaniker planerade långa och ofta strapatsrika exkursioner i svårframkomliga trakter, och överallt följdes han av kronprinsessan Astrid. Hon kände ingen trötthet, och varken hetta eller insekter besvärade henne. Det unga paret reste som två vanliga turister, utan svit och med minsta möjliga packning. Det blev maj månad och vår innan de åter beträdde Belgiens jord.

Under år 1932 befunno sig Leopold och Astrid nästan ständigt på resor, bland annat på ett tre månader långt officiellt besök i Belgiska Kongo. Tillsammans studerade de ingående förhållandena och diskuterade med ledsagande experter vilka förbättringar som kunde åstadkommas. Barnadödligheten i kolonierna var det som mest upprörde kronprinsessan Astrid. Ständigt när hon på sina resor ställdes öga mot öga med sjukdom och nöd, utbrast hon med tårfyllda ögon: »Kan man ingenting göra?» Och hon glömde inte vad hon sett, när hon kommit hem till sitt land igen. Outtröttlig arbetade hon med insamlingar och kommittéer för att hjälpa de sjuka och fattiga

i de avlägsna domänerna.

På Stuyvenberg levde Astrid och Leopold ett stilla och lyckligt familjeliv som vilket förälskat ungt par som helst. Borta från stadens buller och jäkt — men ändå så nära Bryssel, att Leopold med lätthet varjeFrån den indiska resan. Landstigning vid Soembawa.På utflykt i Siams djungler.Stuyvenberg, Astrids älskade hem i Belgien.

dag åker in i sin bil till sitt arbete på slottet — ligger den vita, två våningar höga herrgårdsliknande byggnaden i en stor park med underbara rosengårdar. De vackra rummen har Astrid ordnat själv efter sin egen smak, en hel del av inredningen har hon också fört med sig från Sverige. Så till exempel har en trevlig förgylld matsalsmöbel med grön sammetsklädsel, som nu pryder Stuyvenbergs stora men i alla fall intima matsal, stått i prins Carls hem i Djurgårdspalatset, och en förtjusande möbel i salongen är broderad i petits points av prinsessan Ingeborg, något som Astrid alltid med stolthet framhävde för sina gäster och som också väckte allas beundran. I kronprinsessan AstridsMatsalen på Stuyvenberg med ett porträtt av Astrid mellan fönstren.

hemtrevliga och bekväma skrivrum är bordet belamrat med fotografier av de närmaste; eftersom Astrid älskar att ha mycket blommor omkring sig står det blommor på varje upptänklig plats i rummet. Både här och i matsalen och den stora ljusa hallen flammar varje dag vintern lång en sprakande brasa i den öppna spisen. En ny utbyggnad på Stuyvenberg, som Astrid och Leopold planerat och själva varit med om att utarbeta, har just i dagarna blivit färdig. Det är en flygel med ett jättelikt, funkisbetonat arbetsrum åt kung LeopoldDrottning Astrids skrivrum på Stuyvenberg.

samt en idealiskt inredd barnkammare och två ljusa, glada gästrum i den övre våningen.

Det är säkert svårt att finna ett mer trivsamt hem än det Stuyvenberg, som Astrid ordnade. Livet där var fritt från all stelhet och onödig etikett. Vid måltiderna pratades det glatt och muntert, och drottningen serverade själv maten från ett rullande bord. Från villans veranda har man en hänförande utsikt över Bryssel — ända bort mot Justitiepalatset. Framför villan utbreder sig en välskött gräsmatta, på bådaDrottning Astrid i sitt skrivrum på Stuyvenberg.

sidor kantad av rosengångar och rododendronbuskar. Åt höger nere i parken ligga drivhus, där härliga vindruvsklasar och andra läckra frukter hänga i frestande rader.

Det mesta av arbetet i trädgården har konung Leopold gjort själv, på bara ett par år har han åstadkommit deEtt favoriserat week-end-ställe — villan i Le Zoute.

flesta av alla parkens vackra blomsteranläggningar. Han har själv planerat och ritat omläggningen av trädgården, och ofta när han kommer hem från sitt arbete på slottet tar han på sig en overall och går ut och arbetar härute.

Förbi några små dammar i parken kommer man så till barnens lekplats, där de ha ett litet hus i miniatyr, en liten trädgårdsmöbel och en gunga. Inomhus bär allt prägeln av Astrids egen stilsäkra smak. På barnens rum lade hon naturligtvis ner en alldeles särskild omsorg. Det är två mindre sovrum och ett mycket stort lekrum med väldiga fönster ut mot parken. Överallt i huset står det blommor.Kronprinsessan Astrid leker med Joséphine-Charlotte på plagen i Ostende.

Drottning Astrid och kung Leopold gjorde allt för att göra det så trevligt som möjligt för dem, som voro gäster i deras hem. På kvällarna spelades ofta biljard, som kung Leopold inom parentes sagt är mycket skicklig i, och ibland något mera stillsamt sällskapsspel, då lilla Joe fick vara med till sängdags klockan sju.Belgiska kungaparet i S:t Moritz Vid årsskiftet 1934—1935.

På Stuyvenberg trivdes Astrid utmärkt; men kanske var hon allra lyckligast, då hon och Leopold i fullständig avskildhet från världen kunde tillbringa några lediga dagar på något av deras tre favoritställen, villan i badorten Le Zoute, lustslottet de fått av kung Albert vid Ciergnon, där de tillbringat de förstaMor och dotter äro lika roade av att åka kälke.Tre små kungabarn.

dagarna av sin smekmånad, eller sommarvillan i Ostende, belägen alldeles intill den stora, allmänna plagen. I Schweiz hade kungaparet också ett sportställe, villa Haslihorn — nära intill platsen för tragedien den 29 augusti.

De flesta av sina week-ends brukade kungaparet resa till Zoute, där de då tillbragte ett par härliga dagar som två sorglösa och lyckliga ungdomar på ferier. Här lagade drottning Astrid egenhändigt små delikata rätter åt sin man, blommorna som prydde bordet hade hon själv plockat och ordnat. Villans hela inredning och möblering hade hon också själv styrt om och ordnat i minsta detalj. Klädda i praktiska sportkläder och utrustade med alla upptänkliga fiskegrejor brukade kungen och drottningen härifrånKronprinsessan Astrid på promenad i Bryssel med Joséphine-Charlotte.Kronprinsessan Astrid trängs med folket för att Joséphine-Charlotte skall kunna se paraden på kung Alberts födelsedag.Prins Baudouin bäres till dopet av sin gudmor Marie-José. T. h. kronprinsessan Astrid.

företaga timslånga expeditioner på sjön, och när de kommo hem lagade Astrid en del av fångsten åt dem båda till middag. Hade kung Leopold något särskilt att beställa i Bryssel, kunde han ta sitt lilla öppna flygplan och på 20 minuter kunde han vara i den belgiska huvudstaden. I Zoute kunde Leopold också agna sig åt att spela golf, som han anses vara ovanligt förfaren i. Astrid själv idkade inte denna sportgren, men annars ägnade hon sig med förtjusning åt all utomhussport; hon följde sin man på långa fotvandringar och krävande bergbestigningar, och varje vinterBelgiens kungapar lämnar kyrkan S:t Jacques efter minste prinsens dopakt.Kronprinsessan Astrid med sin lilla dotter Joséphine-Charlotte.En förtjusande bild av kronprins Baudouin och prinsessan Joséphine-Charlotte.följdes föräldrar och barn åt till de schweiziska alperna för att sporta och åka skidor.

»Jag vill ha sex pojkar och sex flickor», utbrast Astrid en gång impulsivt under kursen hos Barnavård, »tänk att ha egna barn att pyssla om och uppfostra!» Hennes glädje var också rörande att se, när hon på hösten 1927 väntade sin förstfödda. Hon hade svårt att tala om annat än om den väntade tilldragelsen, så mycket hon hann och orkade ville hon själv sy av babyutstyrseln, trötthet och ängslan var henne främmande, hon uppfylldes helt av en stilla glädje. Och så kom lilla Joséphine-Charlotte till världen, ett piggt och välskapat flickebarn. Den 7 september 1930 födde Astrid sin make en son och Belgien en kronprins, Baudouin, som redan nu i sina späda år avgudas av allt folket. Och den 6 juni 1934, inte fyra månader efter farfaderns tragiska och plötsliga död, såg Albert av Liège dagens ljus.

Som en madonna stod Astrid för sitt folk, hennes kärlek till de tre små barnen delades av alla. Och Bryssel-borna tröttna aldrig på att berätta om, hur Astrid »precis som en vanlig mamma» drog sina små i vagn i stadens parker, hur gärna hon lät vem som ville beundra dem på nära håll, hur hon tagit lilla Joe med sig och stått och trängts med folket vid gatkanten för att se sin gemål passera förbi vid en trupprevy. Det finns inte många hem i Belgien, där det saknas ett fotografi av Astrid med barnen, en ung mor med strålande värme och kärlek i blicken.

Medan Astrid gick i väntans dagar ordnade hon enBaudouin storskrattar av förtjusning då han får åka med stora syster i leksaksbilen.Drottning Astrid med Joséphine-Charlotte och lille Albert av Liège.

Joséphine-Charlotte och Baudouin tävla om att uppvakta lillebror.liten del av den övre våningen på Stuyvenberg till barnkammare. Sol och ljus strömmade in genom fönster som täckte hela väggen i det luftiga rum, där barnen lekte då de blivit litet större. Här hade Joséphine-Charlotte alla sina leksaksdjur, där en stor, sjungande teddybjörn var favoriten, och här hade Baudouin sina byggklossar och sitt leksakståg. Men hans älsklingsleksak var dockan Tomasine, som sov i hans lilla säng om nätterna. Sedan Astrid fått sina barn, hade hon ett outtömligt ämne att skriva hem till Sverige om. Lilla Joe's framsteg i skolan — i ett ultramodernt klassrum, som inretts i kungliga slottet i Bryssel, började Joséphine-Charlotte vid sex års ålder undervisas tillsammans med några jämnåriga — rapporterades hem till familjen och vännerna, och hennes små reflexioner vidarebefordrades till morfar och mormor. I ett av sina sista brev hem skrev drottningen och berättade, att Joséphine-Charlotte hittat ett par grå hårstrån på sin mor och sagt »nu lever mamma inte länge». Det lilla barnets oreflekterade ord skulle snart visa sig alltför sanna.

Sunda idéer om barnavård och barnuppfostran hade Astrid fört med sig från sitt barndomshem, och vid vården av sina egna visade hon att hon ingenting glömt. Hon lämnade så litet som möjligt barnen i främmandes vård, varje ledig stund ägnade hon dem och sin make. De minsta sovo middag på balkongen utanför Astrids skrivrum på Stuyvenberg, och Joe drack sitt te med mamma, när skolan var slut, framför den öppna spisen i vardagsrummet.

Ändå voro barnenKronprinsessan Astrid, ett älskligt amatörfotografi.långt ifrån bortskämda, föräldrarna fordrade och fick absolut lydnad utan att behöva tillgripa den minsta stränghet.

Mamma hjälper prinsessan-Joséphine-Charlotte då hon skall låta ångaren »Joséphine-Charlotte» gå av stapeln.

»Tussemussiga» är ett adjektiv som Astrid tyckte om att använda om sina barn, »Tussebarnen» kallar hon dem också för det mesta, när hon talar om alla tre på en gång. »Låter det skrytsamt om jag säger, att jag har söta barn — men medge, att de äro tussemussiga på det här kortet!» skriver drottning AstridKronprins Leopold med Joséphine-Charlotte och Baudouin 1931.I solen vid »Lilla utsikten» i Fridhems park. Prinsessorna Ingeborg, Astrid och Joséphine-Charlotte samt längst t. v. Dr. Fürstenberg.

till en väninna på ett vykort med de tre belgiska kungabarnens näpna bild.

Som kronprinsessa och naturligtvis ännu mer som drottning åtog sig Astrid med glädje en nästan otrolig mängd representationsplikter. Hon var alltid lika villig, och den egna bekvämligheten och vilan fick ständigt komma i sista hand; det var bara en sak, hon förbehöll sig — att få tid nog över för sitt hem och sina barn.

Varje sommar tog Astrid sina barn med sig och reste hem till Sverige och Fridhem på några veckors besök. Då njöt hon av att uppliva minnena från sinaMor och dotter plockar rosor på Fridhem.Lilla Joséphine-Charlotte trivs bra på morfars arm.

barndoms- och uppväxtår. I lekstugan, där hon lekt som barn lärde hon lilla prinsessan Joséphine-Charlotte att göra »som mamma, när mamma var liten» och laga mat åt dockorna, plocka blommor och ställa på bordet, städa och damma. I kronprinsessan Märthas små flickor fick Joe livliga och glada lekkamrater. När hon var på Fridhem ville Astrid helst vid måltiderna frossa på sill och potatis, köttbullar,Joséphine-Charlotte och Baudouin på båtresa mellan Belgien och Sverige.

kåldolmar och annan svensk husmanskost, som hon inte kunde få hemma i Bryssel. Och med sig hem till Belgien när hon for, hade Astrid alltid pepparkakor och tunnbröd, som hon beställt från en gammal sköterska i Dalarna.

Som kronprins och naturligtvis i ännu högre grad som kung kunde Leopold inte taga så långa ferier, utan han brukade resa tillbaka till Bryssel ett par veckor tidigare än sin gemål. Varannan dag ringde det då regelbundet interurbant, när man satt vid kvällsteet på Fridhem. »Bryssel vill tala.» Astrid såg likaPå Fridhem sommaren 1933. Svenska och norska kronprinsparen, prins Carl s:r, prinsessan Ingeborg, kronprinsessan Astrid, prinsessan Ingrid, prinsessan Margaretha och prins Axel av Danmark.

lyckligt överraskad ut varje gång det ringde, och när hon kom tillbaka, brukade hon förkunna samma nyhet:

»Det var 'Possen' — Astrids smeknamn på Leopold - han hälsar så hemskt mycket till allesammans.»

Hur glad Astrid än var att få vara med sinaKronprinsessan Astrid vid Tullgarn på kung Gustafs 75-årsdag.Prins Carl, prinsessan Ingeborg, kronprinsessan Astrid samt prinsessan Margaretha och hennes söner på Fridhems trappa.Mammas lockar äro i oordning! En idyll på Fridhem sommaren 1934.En lycklig trio.Prins Carl, prinsessan Ingeborg samt kronprinsessorna Märtha och Astrid med gemåler utanför Hovslagaregatan 5 på »Blå prinsens» 70-årsdag.

älskade föräldrar och syskon i barndomshemmet, så längtade hon mot slutet av varje sejour mer för varje dag hem till Stuyvenberg och sin make. Och han å sin sida var så ivrig att så snart som möjligt få återse maka och barn, att han alltid då hemfärden inte gick per flyg, mötte de sina i Hamburg, och så åkte man vidare med bil till Belgien.

När Astrid var hemma på Sverige-besök brukade hon passa på att bjuda sina goda vänner ner till Fridhem på några dagar, så att de riktigt fingo prata ut ilugn och ro. Sista sommaren var »Nenne» på besök ett par dagar, något som gladde drottningen mycket.

»O, vad det var roligt att träffa Nenne, det måste vi göra om nästa sommar!» sade drottningen. »Det är så hemskt roligt att visa Nenne, att jag som var så pjoskig som liten har fått så käcka barn.»

Astrid var en flitig brevskriverska, och hennes vänner betyga, att det alltid var så roligt att få brev ifrån henne, därför att hon skrev så rappt och livligt. I synnerhet berättade hon så målande om sina barn, om vad de sagt och företagit sig i alla möjliga situationer. Till sina föräldrar skrev prinsessan Astrid långt och ofta, och hon var alltid ivrig att få svar så fort som möjligt för att få höra, att allt stod väl till med föräldrarna och syskonen. Ändå nöjde hon sig inte med att av prins Carl och prinsessan Ingeborg själva få höra, att allt var väl. När hon skrev till d:r Fürstenberg brukade hon sluta med att be: »Snälla, rara doktorn skriv och tala om hur det är med mamma och pappa!»

Hur mycket prinsessan Astrid än njöt av att vara ute på de många, och långa resorna med sin make, så kunde hon aldrig riktigt låta bli att oroa sig för sina små. Vid ett tillfälle, då kungen och drottningen voro ute på sin stora resa till de belgiska kolonierna, hade drottning Astrid ringt hem till Stuyvenberg för att höra, hur det stod till med barnen, och så hade lilla Joséphine-Charlotte fått komma till telefon ett ögonblick. Drottning Astrid fick tårar i ögonen av längtan efter barnen och sade: »Nej, nu far jag hemDrottning Astrid med sina båda äldsta barn.

De två äldsta belgiska kungabarnen leka på badstranden i Noordwijk.med detsamma.» Det gjorde hon nu inte, men i stället studerade hon noga alla färdvägar och transportmöjligheter för hemresan, som på kortast möjliga tid skulle kunna föra henne själv och kung Leopold tillbaka till Belgien och småttingarna. »Jag har inte en lugn stund, när inte Tussebarnen äro med», sade drottning Astrid ofta. Önskan att ständigt vilja ha sina barn omkring sig hade gått i arv från mor till dotter.

NÄR ASTRID BLEV DROTTNING

Kung Alberts tragiska bortgång grep Astrid oerhört djupt. Slaget kom så överraskande och så orättvist. Kungen omkom den 18 februari vid en bergbestigning i trakten av Namur — en händelse som grep hela Belgien. Kung Albert var inte bara populär, han var en älskad konung, som kämpat med sitt folk i skyttegravarna och efter kriget energiskt arbetat för sitt land — i ordets verkliga mening en landsfader, som ömt och klokt vårdat sig om sitt hårt prövade folk. För den blivande drottningen hade han snarare spelat den kärleksfulle faderns än svärfaderns roll sedan hon kommit till Belgien. Budskapet om kung Alberts olycksdöd nådde kronprinsparet i Schweiz, där kronprins Leopold och kronprinsessan Astrid uppehöllo sig på ferier i Adelboden. I stället för att förkrossa den bräckliga kronprinsessan tycktes emellertid meddelandet sporra henne att bli sin make ett stöd i en svår stund och för framtiden. Som vanligt gällde hennes omsorger i sista hand henne själv, i stället försökte hon på allt sätt skingra Leopolds stora sorg. »Det är så förfärligt synd om Leopold, han avgudade onkel Albert», skrev Astrid hem till Sverige. Själv fann hon

Drottning Astrid och hennes barn återvända till Bryssel från Schweiz.

kanske en styrka i medvetandet om att hon om några månader åter skulle bli mor.

Kronprinsparet skyndade till Bryssel till faderns bår och till plikterna och ansvaret. Den 23 februari 1934, dagen efter kung Alberts begravning, ägde kröningen eller rättare »edsavläggelsen» rum i Palais Législatif i Bryssel. Någon kröning i egentlig mening förekommer nämligen ej i Belgien. Den nye konungen avlägger i stället ed till folket, representerat av riksdagen, och förbinder sig att iaktta Belgiens konstitution och lagar. Representationen å sin sida försäkrar honom belgiernas trohet.

Edsavläggelsen i Palais Législatif den 23 februari var kanske en av de vackraste och största dagarna i den under barna- och ungdomsåren så blyga och tillbakadragna svenska prinsessans liv. Hon blev den dagen drottning och tog på sina unga skuldror plikter som fordrade en outtröttlig vilja och förmåga till samling. Vid hennes sida stod denna dag hennes fader och styrkte och hjälpte henne.

För alla som bevistade den unge kungens tronbestigning framstod den enkla akten som något av det vackraste de upplevat, berättar en av de närvarande. Dagen efter en stor monarks och en stor människas griftefärd, mötte hans

son och dennes maka folkets representanter under former, som icke fingo karaktären av ceremoni utan av ett trofast möte mellan vänner med gemensamma höga mål. Den ene svor med utsträckt hand att han och hans gemål skulle ge sig helt åt sittLeopold III avlägger kröningseden.land och sitt folk, de andra svarade med jublande hyllningar, som inneburo lika bindande löften.

Högtidligheterna för »la joyeuse entrée» — kvällen förut hade kronprins Leopold personligen hemställt om att detta gamla uttryck icke skulle användas i pressen dagen efter faderns begravning — började tidigt på morgonen med uppvaktningar ute vid det nya kungaparets palats i Laeken. Gamle borgmästare Max hade, omgiven av Bryssels övriga borgmästare och styrande män överlämnat stadens nycklar och hälsat kungaparet med hjärtevarma ord. Generalstaben och det högre militärbefälet hade uppvaktat sin nye högste krigsherre och folkmassorna hade med leverop och hand viftningar hälsat kungaparet och deras barn ute vid Laeken och under kortégen genom staden. Kung Leopold hade ridit främst, blickande framför sig i djupt allvar. Drottningen, också hon blek och rörd, följde efter i en praktfull galavagn med kungaparets två barn, prins Baudouin och prinsessan Joséphine-Charlotte vid sin sida. Kanske dessa två gladde sig mest åt tilldragelsen. De logo och vinkade åt alla och envar, och ibland såg det ut som om de helst skulle ha velat stämma in i hurraropen. Kanonsaluten hade dånat, och klockorna i stadens kyrkor sjöngo i kör.

I senatens sammanträdessal dominera purpur och guld. Presidentens stol och taltribunen äro borttagna och ersatta med en estrad, på vilken den kungliga tronen uppförts under en baldakin av röd, guldfransad sammet med små heraldiska lejon. Tre sammetsklädda trappsteg leda upp till tronen och vid sidan ligger enLilla Joséphine-Charlotte hälsar på folket med »Astrid-gesten» vid kortégen genom staden på kröningsdagen.

sammetskudde, som lagenligt skall läggas under konungens fötter. Till vänster om kungatronen reser sig den kungliga tribunen, också den i purpur och guld och med överstycket prytt med ett stort A och en mindre krona.

Redan klockan nio på morgonen börja platserna i den halvkrets formade salen att besättas, läktarna att fyllas. Högsta domstolens ledamöter komma i lysande uniformer, guldsmidda och ordensprydda diplomater anlända, det högre prästerskapet i röda, vita och violetta kåpor och parlamentsledamöterna i svart högtidsdräkt. Damerna som snart besätta läktarna tillsista plats bära stor toalett. Ännu några minuter och en från topp till tå guldsmidd vaktmästare stiger fram och ropar:

»Drottningen!»

Alla resa sig. Sammetsdraperiet drages åt sidan och drottning Astrid stiger fram med prins Baudouin vid sin högra sida och prinsessan Joséphine-Charlotte vid sin vänstra. Hon är helt klädd i svart med de svarta slöjorna kastade över axeln. Barnen äro klädda i vitt, prins Baudouin med korta halvstrumpor och bara knän. Bakom dem ser man prins Charles i kaki, prins Umberto och prinsen av Wales, prinsgemålen av Holland, prins Carl av Sverige och de övriga kungliga gästerna som ställa sig bakom drottningens fåtölj. Drottningen ser sig omkring. Hon är hög och rank i sin svarta dräkt, blek men i alla fall leende. »Vive la Reine». Ett oerhört jubel bryter löst. Hela hemicykeln klappar i händerna och ropar och viftar med hattar och vitbehandskade händer. Det är då drottning Astrid niger mycket djupt inför församlingen för att efter ningningen höja sin svartbehandskade hand till sin gamla välkända hälsning.

Klockan slår elva, utanför dåna ånyo salutskott och den guldsmiddes röst hörs över jublet:

»Konungen!»

Leopold III träder in genom den mittemot kungliga tribunen belägna portalen och går med raska steg och rak hållning fram till tronen. Han är iförd generalsuniform med Leopoldsordens violetta band över bröstet. Åter bryter jublet löst. Denna gång gällerhyllningen kungen, som nästan blygt bugande tackar för hedersbevisningen.

När hyllningsropen äntligen tystnat sträcker kung Leopold upp sin högra hand med pekfingret och långfingret sammanhållna och uttalar med klar, varm och fast stämma de bindande orden:

»Je jure — — —» — »Jag svär att iakttaga det belgiska folkets konstitution och lagar, att upprätthålla nationens

självständighet och dess gränsers okränkbarhet.»

Konungen upprepar eden på flamländska och så bryter en ny storm av ovationer lös. Våldsamma applåder och leverop för konungen och drottningen följa pä franska och flamländska. Så sätter sig kung Leopold, en statstjänare lägger sammetsdynan under hans fötter och han börjar uppläsa trontalet, den ena gången efter den andra avbruten av applåder och tillrop och varje gång tackande med djupa bugningar. Alla bli rörda när han därefter talar om den stora förlust landet, han själv och hans familj lidit vid faderns brådstörtade bortgång. Själv har konungen svårt att tillbakahålla tårarna i detta ögonblick. Drottning Astrid sträcker impulsivt fram handen mot sin svåger prins Charles, som griper den och en lång stund håller den sluten i sin under det att deras ögon tåras. En svallande entusiasm griper slutligen församlingen när konungen med rörd stämma förklarar:

»Jag ger mig helt åt Belgien. Drottningen stöder mig av hela sitt hjärta i uppfyllandet av mina plikter. Vi uppfostra våra barn i kärlek till fosterlandet».En drottning.Alla springa upp. Leve konungen! Leve drottningen! Leve prinsen och prinsessan! Ropen dåna, näsdukar vifta och hattarna höjas ovanför huvudena. Drottning Astrid reser sig djupt gripen, gör ännu en nigning och besvarar hälsningarna med sin svartbehandskade hand. De små, prinsen och prinsessan, vifta med sina näsdukar och le.

Konungen avslutar sitt tal med att uttala en välgångsönskan för Belgien. Så tystnar han och trycker sin näsduk mot läpparna, men fattar sig åter och upprepar trontalet på flamländska, fortfarande den ena gången efter den andra avbruten av livliga bifallsrop och hyllningar.

Medan konung Leopold talar, lutar sig prins Baudouin mot sin mamma, som trycker honom intill sig. Han har svårt att sitta stilla. Han hoppar i sin stol, stiger upp och går till drottningen som en kort stund tar honom i sitt knä och sluter honom i sin famn. Så klättrar han åter ner från mammas knä och upp i sin egen stol för att efter en stund återigen gripa efter drottningen och finna hennes hand sluten om sin. Han ler och lutar sig emot henne — och församlingen betraktar rörd den ömma scenen mellan mor och son. Prinsessan Joséphine-Charlotte sitter värdigt i sin stol och ser nästan ogillande på brodern. Ett ögonblick glömmer hon sig emellertid och gripes av broderns livlighet, men morfar Carl står bredvid och kallar henne med höjt finger till ordningen. Hon sätter sig åter lugn och ler upp mot morfar. När trontalets flamländska del nalkas sitt slut reser sig prins Baudouin igen som omhan glömt något och vinkar med sin högra hand åt församlingen, som just håller på att hylla hans far. »Leve prinsen! Leve drottningen! Leve konungen!» Församlingen gripes ånyo av yra, man skrattar och gråter om vartannat.

Konungens trontal är slut. Han reser sig och samtidigt med honom reser sig församlingen. Konungen bugar sig länge och lämnar därefter salen med raska steg. Tronen är tom, allas intresse vänder sig mot drottning Astrid och kungabarnen. Återigen upprepas hyllningarna, drottningen niger rodnande och vinkar leende med handen, lille prins Baudouin vinkar med sin näsduk och den lilla prinsessan ler som en riktig drottning. Bakom dem står prins Carl med tårade ögon. Prins Charles griper efter drottning Astrids hand och trycker den igen. Så hälsar drottningen länge församlingen.

Man såg att högtidligheten gripit den nyblivna unga drottningen djupt. Sedan akten var slut fick hon också några minuter vara ensam med sin gamle far, gråta ut och hämta mod vid hans bröst, innan hon anträdde hyllnings färden genom Bryssels gator hem till Bellevue vid Kungliga palatset. Prins Carl hade tröstat och stärkt sin dotter — det var en allvarlig, men också leende, medveten och högrest ung drottning som den närmast följande timmen med sina barn i famnen eller bredvid sig i galavagnen besvarade folkets hyllningar och leverop med samma vackra handrörelse som hon erövrade belgierna med, när hon som arvprinsessa några år tidigare landsteg i Antwerpen.

Innan processionen satte sig i rörelse möttePå väg till kung Alberts grav. Drottning Astrid, prinsessan Joséphine-Charlotte samt kroprinsessan Marie-José anlända till den kungliga kryptan i Laeken.

kardinalbiskopen konungen och drottningen i vestibulen och drottningen mottog knäböjande hans välsignelse.

Vid kungliga palatset hade väldiga människomassor samlats och när kung Leopold och drottning Astridträdde ut

på balkongen togo hyllningarna ovationsartade former. Massorna höja leverop, sjunga, jubla. Solen tittar fram just i samma ögonblick som konungen och drottningen ta sina barn i sina armar och håller upp dem mot folket. Alla hälsa detta som ett gott omen. Mot all tradition och all disciplin tar slutligen även de vakthavande trupperna del i hyllningarna, blanda sig med massan och vifta med sina gevär till dess kungaparet drar sig tillbaka.

DEN 28-ÅRIGA DROTTNINGEN - LANDSMODERN

Den festliga kröningsdagen, omgärdad av sorgens skuggor, blev inledningen till nya, tungt krävande uppgifter för den nyblivna drottningen, ännu bara tjuguåtta år gammal, och för den unge kungen. Förunderligt fort hade Astrid vuxit med sin uppgift som kronprinsessa, under hennes korta tid som drottning blommade hon och hennes verk som aldrig någonsin förr, och hon skrev in sitt namn och sin bild i det belgiska folkets hjärta och i dess historia så att de aldrig kunna utplånas. Det kom en ny och fascinerande värdighet över henne, som dock inte hade något att göra med medveten höghet; samma trohjärtade vänlighet och godhet utmärkte henne nu som förr, men vad hon förut utfört av frivilligt och av gott hjärta blevo nu för henne plikter, vilka hon strävade att fylla till det yttersta i medvetandet av sin höga ställnings ansvar.

Dubbelt tung blev nu de båda ungas arbetsbörda, tiden för vila och förströelse allt mindre. Belgien led vid denna tidpunkt hårt under världskrisen, och det blev i första hand den unge kungens uppgift att taga vid och fullfölja sin så hastigt bortgångne faders verk

En 28-årig drottning.

Drottning Astrid i samtal med vår professor Forsell vid ett möte i Bryssel för kräftsjukdomarnas bekämpande.— strävandet att lotsa industrilandet Belgien mot bättre tider och bättre förhållanden. Klockan nio på morgonen for kung Leopold i sin bil från Stuyvenberg till slottet i Bryssel, där han satt vid sitt skrivbord, ofta till långt fram på nätterna, i den mån hans tid ej upptogs av konferenser och möten med sina ministrar. Och drottningen värnade under denna tid på sitt kärleksfulla sätt om sin make, sörjde för att trevnad skulle beredas honom i hemmet när han hade tid att vistas där, ordnade för sina barn, vårdade sig kärleksfullt om dem. Detta, som anses vara mer än nog för en maka, fick emellertid långt ifrån helt uppta den unga, veka drottningens dag. Drottning Elisabeth hade hårt slagits av sorgen vid kung Alberts bråda död och drog sig helt tillbaka. Det blev drottning¨Astrids plikt att ta vid, där änkedrottningen slutade. Tunga och ansvarsfulla uppgifter lades med ens och oförberett på hennes skuldror, ty drottning Elisabeth hade i likhet med sin gemål alltsedan kriget aktivt arbetat till landets fromma framför allt på sjukvårdens område. Det berättas att drottning Astrid under sin första tid i sin nya värdighet knappast hunnit följa sin gemål till bilen och ägna sig några minuter åt barnen förrän hon måste skynda till överläggningar och sammanträden med styrelser och ledare för sjukvårdsanstalter och välgörenhetsinrättningar eller ut bland det enkla folket för att få en bild av hjälpbehovet, vilket till följd av krisen visade sig bli allt större. I arv från sin fader, prins Carl, hade hon fört med sig pliktkänslan, som bjöd henne att själv sätta sig in i de frågor

ett fattigt och strävsamt arbetarhem i Courtrai blev den 5 april 19 35 en stor dag. Då steg landets drottning helt plötsligt in genom dörren, log mot den långa barnaraden och småpratade vänligt och uppmuntrande med föräldrarna.Vid minnesutställningen över kung Leopold II av Belgien var det Astrid som först skrev sitt namn i besöksboken/Datum: Juli 1935.

En drottnings officiella arbetsbörda är ingalunda lätt. Men till Astrids käraste plikter hörde besöken på skolor och barnhem, och här se vi henne hos en festklädd och lycklig flickklass.hon hade att handlägga. De, som på nära håll följt den 28-åriga drottningens dagliga liv, berätta om, hur hon sedan hon återvunnit krafterna efter prins Alberts födelse, energiskt ägnade sig åt att personligen undersöka de arbetslösas och mindre lottades ställning.

Det hörde inte till ovanligheten att drottning Astrid på en enda dag hann avlägga besök hos ett trettiotal fattiga familjer, sätta sig in i deras hjälpbehov, ge mödrarna vänliga och goda råd, smeka deras barn — och trots detta hinna med att ägna sig åt sin egen familj och representativa uppgifter. Vad som kanske mer än något annat tilldrog sig belgiernas beundran var, att det vid sådana besök i fattiga hem inte var en drottning som kom — men i alla fall en drottning. Något sådant hade belgierna förut icke upplevt, att en drottning kunde vara som en av dem, kunde känna så lugnt och okonstlat och ta del av deras bekymmer och besvärligheter. Hon var en god fe, som plötsligt uppenbarade sig och spred solsken och glädje omkring sig. Betecknande för drottningen är följande berättelse: under ett besök i Courtrai i Väst-Flandern, som särskilt hårt drabbats av krisen, avlade hon en visit i en fattig arbetarefamilj med åtta barn. Efter att en stund ha talat med modern och ägnat sig åt barnen blev hon förvånad över, att hon hur hon räknade inte kunde få ihop flera än sex barn.

»Mina två sistfödda», förklarade modern då, »finns uppe på vinden och för att komma dit måste vi gå på stegen där.»

»Nå, men det är väl inte så farligt», svaradeDär hon älskade att vara. Drottningen bland fattiga barn i barnhemmet »Prince Baudouin»

drottningen leende och skyndade upp till de minsta för att därefter säga till modern: »Jag skulle också vilja ha åtta barn. Jag har redan en pojke och en flicka och en pojke till — och väntar en fjärde, en pojke eller en flicka, det blir som Gud vill.»

Drottning Astrids fjärde barn skulle aldrig födas.

Vintern 1934—1935 blev särskilt betungande ochsvår för industridistrikten. Arbetslösheten blev överväldigande. Det var då drottning Astrid ingrep på sitt särskilda sätt. Statsminister Jaspar, som fungerade som president i Committé National des Secours liksom i L'Oeuvre Nationale de l'Enfance har själv berättat om drottning Astrids varma intresse och självuppoffrande arbete för att hjälpa de ringa. När bildandet av National des Secours skedde på drottningens initiativ kallade hon honom till dess president. »Och sedan höllo vi överläggningar på Stuyvenberg nästan dagligen», berättar monsieur Jaspar. »Sammanträffandena präglades av en hjärtlighet utan gränser. Drottningen, som slagits av folkets ihållande nöd, skickade ut en appell över hela landet, en insamling startades, och själv tecknade hon sig först av alla för en summa av en halv miljon francs. När drottningen gick bort hade över tio miljoner francs insamlats — och varje centime förbrukats till hjälp åt fattiga och nödlidande.

Icke nog därmed, oavbrutet och oupphörligt verksam skapade drottningen med provinsguvernörernas hjälp två tusen lokalkommittéer i landet — hela Belgien räknar 2,500 kommuner. Dessa lokalkommittéer insamlade varor och kläder för utdelning bland de fattiga, och damkommittéer bildade arbetsföreningar som sydde eller ändrade om skänkta kläder. Chateau Belleville blev för Bryssels vidkommande uppsamlingsplatsen för frivilliga gåvor och tack vare drottning Astrids outtröttliga iver inflöt oavbrutet så mycket, att slottet nästan ständigt var fullt av lådor och paket,Barn älskade hon och deras väl låg henne varmt om hjärtat. Här se vi henne tillsammans med de två läkarna på ett nyöppnat barnsjukhus i Bryssel.

Drottning Astrid hyllas av folkmassorna efter ett besök i en gruvarbetares hem.

gåvor från bättre lottade som skänktes till de tusen och åter tusen som ledo nöd. I sina memoarer berättar prins Carl, att han någon gång på 80-talet fick smeknamnet »Ångköks-Kalle», därför att han ledde utdelningen av matvaror till de fattiga i Stockholm under ett nödår. Drottning Astrid hann under ett kort år som belgiernas drottning utföra sin egen faders verk därhemma under våra värsta krisår lika energiskt, lika effektivt och säkert med lika varmt hjärta. Sådant hade man aldrig varit med om i Belgien tidigare, och det förklarar varför varje man och varje kvinna sörjer »Snöprinsessan från Norden», varför man är så månom att framhålla att hon icke kan ersättas och att ingen varit och ingen kan bli som hon.

En liten pys får julpaket av Astrid.

Drottningens popularitet växte, men själv gick hon enkel och flärdfri omkring bland sitt folk, lille Albert av Liège fick samma förmån som sina båda äldre syskon — att dragas omkring i vagn i Laeken av mamma själv, och

personligen gjorde drottningen också sina uppköp i butikerna i Bryssel. Alla mötande hälsade på henne med stor vördnad och alla fingo samma glada leende tillbaka. Ofta samlade man sig kring hennes bil, och så snart den raka, slanka gestalten blev synlig, bröt entusiasmen lös: »La Reine, vive la Reine!» Och när den unga drottningen försvunnit utom synhåll,Drottning Astrid frångick aldrig sin vana att promenera på gatorna som vilken medborgare som helst.Två små belgiska flickscouter hälsa sin drottning välkommen till Liége på ett besök under sommaren 1935. Det blev det sista.

dröjde något av hennes ljusa leende kvar i allas ansikten. Liksom stockholmarna för ett par decennier sedan voro vana att prinsessan Ingeborg ständigt sågs tillsammans med sina barn, så hade brysselborna vant sig att glädjas åt anblicken av den lyckliga trion: Astrid, Joséphine-Charlotte, Baudouin. Yngste kungasonen hade de också sett. Det var vid kungaparetsEtt hittills i Sverige opublicerat porträtt av en strålande vacker och lycklig ung mor med sitt barn — drottning Astrid med lille prins Albert. Sommaren 1935.Det belgiska kungaparet anländer till Bulltofta vid sista Sverige-besöket i samband med prinsessan Ingrids bröllop.

besök i Liége hon från rådhusets balkong räckte fram sin sistfödde, prins Albert, hertig av Liège, till det hurrande folkets beundran. Drottningen framstod den gången för belgierna som »Madonnan med barnet», en ljusgestalt i en svår tid.

Under sin första sommar som drottning vistades Astrid som vanligt ett par veckor på Fridhem tillsammans med sin gemål och sina tre barn. Kungafamiljens yngste ansågs för liten för den långa resan, varför drottningen tog honom med sig i flygmaskin från Antwerpen till Malmö, medan de båda äldreBelgiens kungapar utanför centralstationen, då de anlände till Stockholm och prinsessan Ingrids bröllop.

barnen färdades på sjön med »Belgia». I föräldrahemmet gjordes det ingen affär av yngsta dotterns nya värdighet. Men en gång, då det var gäster till middagen, var det tal om att Astrid för etikettens skull skulle placeras framför sina båda äldre systrar. Det var drottning Astrid själv, som förhindrade ett sådant arrangemang. »O nej, det kommer aldrig på frågan», utbrast hon alldeles förskräckt, »vi sitta naturligtvis som vi bruka.»Kung Gustaf och drottning Astrid vid prinsessan Ingrids bröllop i maj 1935.Ett förtjusande amatörfoto från sommaren 1935.Drottning Astrid, prins Carl och minister von Dardel på världsutställningen i Bryssel

Detta var det sista längre besök av inofficiell karaktär, som drottning Astrid gjorde i sitt gamla hemland. När hon kom tillbaka året därpå, var det som gäst vid prinsessan Ingrids bröllop. Den söta, blyga brud, som stockholmarna önskat farväl och lycka till för nio år sedan, stod där plötsligt igen inför allt folket på stora trappan till Centralstationen, klädd i en magnifik nertzpäls och med famnen full av blommor — drottninglik i varje tum. Men det hjärtegoda leendet och den spontant vänliga hälsningen kände man igen. Och så hyllades hon med en entusiasm och

en värme som ar mindre vanlig på våra breddgradef. Då kom tårarna fram igen, och Leopold fick släppa till sin näsduk. Astrid hade i Belgien blivit van vid storslagna, hör- och synbara sympatiyttringar, och hon gladde sig alltid åt dem. Men hon blev rörd till tårar över, att man inte glömt henne i Sverige. Och här gläder man sig nu särskilt över detta tillfälle att ha fått visa Astrid en smula tacksamhet för vad hon gjort för Sverige i främmande land, genom att vara och verka som hon gjorde.

»Europas vackraste furstinna» dansar med hertigen av York under engelska veckan i Bryssel 1935

Efteråt sade Astrid också, att detta varit en av de lyckligaste stunderna i hennes liv. »Att det regnade! Å, det gjorde väl ingenting. Det kunde i alla fall inte ha varit underbarare än vad det var!»Några få dagar efter danska kronprinsparets bröllop dröjde Astrid och Leopold kvar i Sverige, dels på Fridhem, dels hos några vänner på ett gods i Skåne. Det blev som vanligt en fri och lycklig tid med utflykter och hemtrevliga kvällar i familjens sköte. Den sista dagen före avresan till Belgien tillbringades i Stockholm. På kvällen gav prins Carl en liten intim middag för belgiska kungaparet och prinsessan Märtha i Saltsjöbaden, därifrån man åkte in lagom till kontinentaltågets avgång. Kronprinsessan Ingrid träffade Astrid igen — Bryssel och världsutställningen stod på programmet för de nygiftas resa.

»Sent skall jag glömma hur strålande vacker drottning Astrid var vid invigningen av Bryssel-utställningen, säger en av deltagarna vid festligheterna. Den raka och värdiga hållningen på hennes blomlika drottninggestalt och hennes strålande leende kom allas hjärtan att klappa i hastigare takt. Den blågula flaggan hälsade hon med en djup böjning på huvudet, med denna enkla och vackra hedersbetygelse för de svenska färgerna uträttade hon mer för Sverige än vad som skulle kunna åstadkommas under månader med den ivrigaste propaganda.»

DEN 29 AUGUSTI - EN VÄRLD I SORG

Mot bakgrunden av världsutställningens festsmyckade och livliga Bryssel framstår den ödesdigra 29 augusti än mer tragisk. Frampå dagen blir det plötsligt så hemskt och underligt tyst i Tänkarnas stad.

Det hemska budet kom i korta telegram. Drottningen är död. Fruktansvärd bilolycka på vägen mellan Kiissnacht och Luzern. Kung Leopold skadad. Som förlamade stirra människor på det ofattbara budskapet, fattningsförmågan vägrar att göra tjänst. Det var för absurt, för otroligt hemskt att deras unga glada Astrid, som alldeles nyss gått omkring ibland dem nu inte längre skulle tillhöra de levandes land.

Men så blevo referaten utförligare, mera detaljerade. Det var alltså sant, det gick inte att tvivla längre. Klockan 9,50 på morgonen hade olyckan hänt. Kungaparet befann sig på väg i bil från sin villa, Hasli-Horn, till Küssnacht, därifrån de skulle företaga en utflykt i alperna. Kung Leopold körde själv sin Packard-cabriolet, vid hans sida satt drottningen och i baksätet chauffören. Efter följde en bil med den kungliga sviten. Tre hundra meter från Küssnacht slirade bilen på den breda asfaltvägen. Konungen som ett ögonblick

Olycksplatsen mellan Küssnacht och Luzern.

kåstat blicken på en karta, som Astrid höll i handen, förlorade herraväldet över vagnen, som med full fart for mot ett träd och rullade vidare ned i Vierwaldstätersjön. Konungen och drottningen kastades ur, varvid drottning Astrid slungades mot trädet och fick huvudskålen spräckt. Kung Leopold som var obetydligt skadad lade sig ned bredvid drottningen och ropade förtvivlat: »Astrid, Astrid!» I sin makes armar utandades drottning Astrid sin sista suck.

Nu bröt sorgen lös. Män, kvinnor och barn brast i tårar på gatorna, högljudda snyftningar omväxlade med ett mummel av böner, böner för Astrid den vänassjäl och för den ensamme konungen och de älskade barnen. Under tiden leka de två äldsta kungabarnen i Stuyvenbergs park. Kung Leopold ämnar själv tala om för dem, vad som hänt. Men behärskningen sviker honom. Det blir drottningens hovdam Roi de Blicqy, som kallar in barnen. »Er mamma har farit bort på en lång resa», säger hon. Och under djup rörelse tillägger hon: »Kanske kommer hon aldrig tillbaka.» Nu förstår Joséphine-Charlotte och börjar gråta hjärtslitande.

Sverige nåddes ett par timmar senare av dödsbudet. »Jag har varit så lycklig, men en gång måste det komma», sade prins Carl under tårar, då han fick underrättelsen, mitt under ett sammanträde i Röda Korset av generalsekreteraren friherre Stjernstedt och av sin son prins Carl j:r. Med den största sorg och bestörtning togo stockholmarna del av den hemska nyheten. »Att det skulle hända just henne», sade man. »Hon som var så söt och så god.»

Så rullas en film upp, som är storslagen och gripande. Ett nattligt tåg för den döda till Bryssel. Kung Leopold och hans uppvaktning och belgiske statsministern, som skyndat med flygmaskin till kungens sida, äro de enda passagerarna utöver den döda drottningen. »Vi voro så lyckliga», var det enda kungen kunde säga när han vid gränsen möttes av medlemmarna av Belgiens regering. Genom oöverskådliga människomassor, där många ligga på knä försänkta i bön, föres drottning Astrids kista från Nordbangården till kungliga slottet i Bryssel, där Astrid skall stå på lit de parade. Blek och vacklande, med armen iband och bandage om huvudet, står Leopold själv i slottsporten, då likvagnen anländer. Han har stigit av tåget vid en förortsstation och begett sig till slottet för att där vänta sin döda gemål.

Så vit och vacker ligger hon där på sitt dödsläger, i händerna har hon violer, och violer äro strödda på det vita sidentäcket. En ung, ljuslockig man ligger på knä vid båren. Han märker inte timmarnas gång. »Vi voro så lyckliga, vi voro så lyckliga», snyftar han. Innan dagen gryr har kön utanför växt, så att den når runt slottet ett par gånger om. Man har fått lov att säga farväl till Astrid, och ingen vill gå miste om tillfället. En halvtimme varje kväll klaga klockorna i Sainte Gudule, där Astrid om ett par dagar skall jordfästas. Florbehängda fanor vaja från vart hus, Astrids älskliga fotografi ser så gripande vemodigt ut med det svarta floret omkring.

Obeskrivligt gripande blevo begravningshögtidligheterna tisdagen den 3 september. En miljon sörjande belgier följde sin drottning till graven. Under trumpetsignaler och salut av kanoner lämnade Astrid för sista gången slottet i Bryssel. Närmast hennes kista gick kung Leopold till fots den en halv kilometer långa vägen till den gamla gotiska katedralen S:t Gudule, och sedan begravningsmässan ägt rum, över fyra kilometer ut till kyrkan i Laeken. Kungen gick ensam nära inpå likvagnen med fasta steg och sammanpressade läppar. Det verkade som om han befunnit sig på pilgrimsfärd mot ett okänt mål, sökt något som han icke kunde finna, glömska från sorgen eller — kanske — undret, som

Drottning Astrid på lit de parade.skulle ändra allt... Så kommo prins Carl, prinsessan Ingeborg och syskonen och så de övriga kungliga gästerna. När processionen svängde nedför backen mot S:t Gudule, började katedralens klockor att sända ut sina malmtoner. Männen blottade sina huvuden, och kvinnorna knäböjde, intet öga var torrt.

Inne i S:t Gudule äro väggar och pelare helt överdragna med svarta silverkantade draperier. De grå stenväggarna från tolvhundratalet äro dolda av det svarta klädet ända till fönstren högt uppe, vilka släppa in ett diskret ljus. Endast de jättelika apostlaskulpturerna uppe på pelarna äro synliga och förefalla i dag allvarligare än vanligt. Från taket hänga svarta draperier ned. Under kryssvalvet i kyrkans mitt står en monumental katafalk i fyra avsatser, tre rader meterhöga vaxljus omkransar den och högst upp täckes den av belgiska flaggan, ovanpå vilken en jättelik kräpphöljd guldkrona vilar. Katafalken prydes med kungliga drottningvapen, alla med inskrift »Obit 29 Aôut 1935», den tragiska dag då drottning Astrid omkom. Koret upplyses av fem pyramider vaxljus omkring altaret. Detta är klätt med det belgiska vapnet omgivet av belgiska och svenska flaggor. Även i Briissels dome har i dag den svenska flaggan fått plats. På ömse sidor om altaret resa sig två florbehängda baldakiner av purprad sammet över svart kläde. Tronerna, den vänstra för kungafamiljen och den högra för ärkebiskopen, äro svartklädda. Silver fransade kläden överallt i det väldiga templet, men inga blommor, ej en enda blomma. Alla kransar och den överväldigande blomsterskördenNärmast kistan. Kung Leopold samt prinsarna Carl s:r och j:r.ha förts direkt till Laeken från Palais Royal. Långt framme vid koret ligga sju nunnor på knä, försänkta i bön. Det är Les Sœurs noires des pauvres, gamla vänner till drottningen som sedan dödsdagen ha hållit likvakt vid hennes bår. Begravningsgästerna börja komma och slå sig ned på sina platser i kyrkan. Officerare och högre ämbetsmän, än i lysande uniformer och dräkter, än i djupt svart. Bland dem som taga plats främst i långskeppet märkes kungens unge chaufför och dennes hustru som slå sig ned bredvid de bedjande nunnorna.

Oöverskådliga folkmassor bjödo drottning Astrid ett sista farväl utanför S:t Gudule.

Från korläktaren klingar gosskören från Saint Rombauts körskola, som velat vara med om drottning Astrids jordfästning. Hon hade visat denna skolaEtt av de sista fotografierna av drottning Astrid.särskilt intresse, ofta besökt den och ofta lyssnat till elevernas sång. Just som de stämma upp den vackra gregorianska sången Sub Venite börjar S:t Gudules klockor ringa och strax därefter inträda de kungliga damerna genom en sidodörr, gå upp till koret och slå sig ned. Alla äro höljda i tunga svarta flor och man har svårt att urskilja deras drag. Drottning Elisabeth sätter sig på tronen under baldakinen och efter henne kommer prinsessan Ingeborg med lilla prinsessan Joséphine-Charlotte vid sin hand. Den lilla prinsessan är helt klädd i vitt med vita skor och vit hatt. Om vänster arm bär hon ett svart band, hon sätter sig vid mormoderns sida och pratar med henne, flitigt och allvarligt. Man ser att hon förstår allt omkring sig, och när hon då och då faller i gråt, är det tydligt för alla att den lilla upplever en tung stund. Men prinsessan Ingeborg synes trösta henne, lägger sin hand om hennes skuldror — kanske trösta de varandra. De övriga kungliga och furstliga damerna slå sig ned i koret i rad, klockan slår elva och flygeldörrarna till kyrkans huvudportal öppnas, salutskotten höras in i kyrkan, klockringningen övergår till

långsamt, vemodigt flämtande, hornmusiken blåser och trupperna gå i gevär. In skrider processionen medan sångerna klinga från korläktaren. I spetsen går prästerskapet kring ett gyllene kors. Deras färggranna och guldbroderade dräkter lysa genom dunklet och biskoparnas violetta kappor glimma, medan processionen långsamt glider fram genom mittgången. Sist kommer ärkebiskopen av Mâlines van Roye. Han har följt drottning Astrid ända från hennes ankomst tillBelgien och förrättar nu begravningsakten. Det var han som vigde henne, han som upptog henne i den katolska kyrkan, han som välsignade henne, när hon vid makens sida besteg Belgiens tron. Nu skall han anbefalla henne i Guds hand. Ärkebiskopen bär för dagen till djup sorg en vit mitra på huvudet och korgossar hålla upp hans långa släp. »In honorem christi regis» sjunges från korläktaren, medan kistan nedsättes på katafalken. Den högtidliga katolska begravningsmässan följer med omväxlande hornmusik och körsång, medan deltagarna i processionen intaga sina platser. Kung Leopold tar plats på tronen efter att ha bugat sig djupt framför altaret och kardinalen. Han går tungt och vacklande.

Hans tärda anletsdrag och nervösa rörelser med händerna säger tillräckligt om den smärta som behärskar honom. Han blir sittande bredvid Joséphine-Charlotte. När »Dies irae, dies illa» läses upp faller kungen i gråt, och den lilla prinsessan delar hans sorg. Med en vit näsduk i sina små händer torkar hon tårarna ur sina ögon som en vuxen och vänder sig så åter behärskad till pappa. Längst till vänster under baldakinen befinner sig prins Carl. Han är klädd i sin blå uniform, i vilken belgierna lärt känna den blå prinsen, liksom svenskarna före dem. Även honom har sorgen slagit hårt. Till vänster om kung Leopold befinner sig drottning Elisabeth, en svartklädd, nästan orörlig skugga, och vid hennes sida prins Carl j:r och prins Charles av Belgien. Den unge svenske prinsens ögon vaka med oro över modern och kung Leopold, liksom vore han färdig att ingripa om sorgen skulle bli dem övermäktig.Medan sångerna klinga från korläktaren, bönerna läsas av prästerna, ärkebiskopen och prästerna knäböja framför det heliga sakramentet, slår det en plötsligt att alltsammans är overkligt och otroligt, en sorgsam dröm ur vilken man snart skall vakna. Men ingenting kan ändras, gudstjänsten skrider vidare och ur den sällsamma katolska begravningsritualen växa nya hoppfulla tankar fram. Vid offertoriet klinga hornstötar genom templet och mässoffret följes av det underbara »Benedicta» och De Rielands lika sköna »Agnus Dei». De ljusa gossrösterna stiga klara mot de höga valven, klinga fram under skeppen och stämma tankarna till högtid. Det är som ljusnade de sorgtyngda dragen, som om den dystra stämningen blir lättare och högre.

Så skrider den heliga akten vidare och slutar i en högstämd andakt, när ärkebiskopen går ner från altaret — en högrest, stor och stark gestalt — och följd av prästerskapet stiger fram till katafalken och läser »absolutionen», som följes av den jublande körsången In paradisum.

Under tonerna av La Brabançonne i moll bäres kistan ut ur templet. Utanför vänta guldsmidda kalescher på gästerna, som skola medfölja till kyrkan i Laeken. Med blicken i fjärran och med vacklande steg följer kung Leopold ensam och barhuvad till fots efter kistan den fyra kilometer långa vägen. Han verkar alldeles förbi av sorg och trötthet, och alla bryta oemotståndligt ut i hejdlösa snyftningar, när de se honom.

Nu vilar hon där vid sidan av soldatkonungen Albert, i Vårfrukyrkan i Laeken. Valven skimra blått iKistan på väg genom Bryssels gator.skymningen, Astrid har en vacker viloplats, blott ett stenkast från Stuyvenberg, där hon haft sitt älskade hem i Belgien, men långt borta från Fridhem och barndomshemmet. Och framför hennes grav böja belgierna knä och bedja för den unga drottningen, som var alltför god för denna världen, alltför stor till hjärta och själ för att få leva länge.

DROTTNING ASTRIDS EFTERMÄLE

»Hon var vårt hopps leende . . .»

Astrids minne ägnades en enastående hyllning i hela världspressen. De blommor, som tidningarna i alla länder lade på hennes bår, voro sällsynt vackra och hade dessutom äkthetens friska doft.

Den franska tidningen *L'Intransigent* skriver: »Världens mest intagande furstinna är död. Frankrike sörjer henne, som om hon varit vår.»

Oavsett politisk färg och inriktning äro samtliga belgiska tidningar fyllda av gripande ord över drottning Astrid och av ord av medlidande med den ensamme konungen och de moderlösa kungabarnen.

Le Vingtième Siècle skriver: »Folket älskade henne för hennes småleende, det älskade henne för allt det ljusa, unga, levande som det kände hos henne. Det älskade henne efter att ha sett henne, en nordisk prinsessa, kommen på en vit båt, som utan att bekymra sig om ceremonielet kastade sig i armarna på sin prins. Det älskade henne för hennes familjeliv, efter att ha sett henne i kärlek böjd intill kungen, efter att ha sett henne i outsäglig ömhet tryckt intill sina små.»

Belgiens kungapar på besök i England våren 1935, då kung Leopold undergick en ögonoperation.»Belgien har känt henne i nio år», skriver *La Nation Belge*, »nio år av godhet, glädje, skönhet och vår. Gruvarbetarna i Borinage, bönderna i Flandern, gatpojkarna i Bryssel, alla lyfte de på hatten för henne, smålogo och skreko av glädje. Nordens snö och blå sjöar ersattes av Belgiens regn, och sportsmännen som härstamma från vikingarna fingo erfara däruppe i drottningens hemland, att hon erövrat det bråkigaste folket på jorden. I Belgien äro miljoner människor förkrossade, och de som skola skriva kunna icke hålla i pennan utan tårar.»

»Man beundrar hos den älskade döda», skriver *La Dernière Heure*, »modern, makan, drottningen, som uppfyllde alla dessa plikter med samma solskenshumör, med samma glädje och enkelhet, som gick oss alla rakt i hjärtat. Hur väl hon förstod den belgiska karaktären och hur belgierna genast räknade henne som en av de sina.»

Socialisttidningen *Le Peuple* bjöd en lika varm hyllning: »Denna sorg har drabbat två länder, Belgien och Sverige. Vi mottogo drottningen som en triumfator. Hennes obeskrivliga personliga egenskaper förklara hennes stora popularitet. Denna unga kvinna, så vacker och full av livslust fortsatte vid Belgiens hov de enkla vanorna. Hennes lycka som maka och moder måste tjusa även den mulnaste.»

»Den fruktansvärda nyheten», skriver *Le Soir*, »har skakat hela Belgien. Den som genom olyckshändelsen i dag ryckts ifrån oss alla var symbolen för en respekterad auktoritet, en älskad ungdom och ett leendeDen sista bilden av drottning Astrid med make och barn, tagen i Stuyvenbergs park blott några dagar före 29 augusti.

moderskap. Hon blev vår skyddsängel, vårt hopps leende. Med sin osvikliga takt visste hon att trösta de lidande, att uppmuntra de trälande. I dag, då ödet vänt sig mot henne själv, röras alla hjärtan och alla ögon fyllas med tårar.

»Det är med en oändlig sorg, som det belgiska folket mottagit detta nya slag av ödet, heter det i *L'Independence Belge*. »Vi älskade och dyrkade denna unga kvinna, som blivit vår tronföljares maka. Med en oändlig grace fullföljde hon alla sina plikter.»

»Hela Belgien begråter sin dyrkade drottning», skriver *L'Etoile Belge*, »som på ett så oemotståndligt sätt förkroppsligade alla dygder och behag. Hon var barmhärtig, hon var generös. Hon gav sin konung och sitt land vackra barn.»

Så ljödo rösterna från hela världen, och så ljuda de ännu. Man glömmer henne inte.

Ärkebiskop Eidems minnesord

»Med djup smärta ha vi i dag mottagit det skakande budskapet om att Belgiens unga drottning, vår egen älskade prinsessa Astrid, plötsligt och oförtänkt kallats bort från make och barn, från föräldrar och syskon, från fränder och från en hög och rik uppgift, många, många tillgodo», yttrade ärkebiskop Eidem vid en med anledning av drottning Astrids frånfälleanordnad minnesstund i svensk radio. »Tvenne konungahus och tvenne folk stå böjda i tung sorg vid denna bår, en sorg som ej kan tolkas i ord, i sorg över en förlust så stor och så oväntad, att vi ännu

knappast kunna tro den vara verklighet. Ett ädelt och välsignat minne lämnar drottning Astrid efter sig hos de folk, sorn blivit hennes. Att hon genom sin okonstlade vänlighet och sin soliga godhet i en alldeles sällspord grad förvärvat sitt folks tillgivenhet och kärlek är till fullo styrkt och betygat. Under de få år det beskärts henne att vid en älskad makes sida fylla platsen som Belgiens kronprinsessa och drottning, har hon vunnit ett rum djupt in i sitt folks hjärta, hos hög såväl som hos låg, och för oss, den bortgångne drottningens fädernefolk, känns det outsägligt tungt och tomt att hon ej längre tillhör de levandes land, ty hon var oss i sanning mycket kär.»

Drottning Astrids föräldrar tacka Belgiens folk

Drottning Astrids föräldrar, prins Carl och prinsessan Ingeborg, offentliggjorde vid sin avresa från Bryssel efter begravningen i de belgiska tidningarna nedanstående tack till belgiska folket:

När vi föräldrar för snart nio år sedan följde vår dotter Astrid som eder nuvarande konungs brud till hennes nya fädernesland, uttalade hennes fader att vi med glädje och fullt förtroende överlämnade vårt älskade barn i hennes makes och det belgiska folkets händer. — Detta förtroende har aldrig ett ögonblicksvikits. Ja, mycket mer än så. Allt sedan vår älskade Astrid för första gången beträdde Belgiens jord hai-hela den belgiska nationen omfattat henne med en kärlek, som i styrka och värme vuxit med åren som gått. Ingen vet bättre än vi föräldrar, att folkets kärlek och folkets förtroende till hennes goda vilja att giva sig helt åt sitt nya fädernesland styrkt henne och ökat hennes lycka som maka och moder, och att denna lycka varit obruten och ljus. Ingen kan väl då heller förundra sig över, att det för oss och våra barn kännes som en kär och bjudande plikt att ur djupet av våra hjärtan bringa den belgiska nationen ett varmt tack för den kärlek, den slösat på vår kära dotter.

Eder döda drottning från det nordiska hemmet älskade Belgien. Nationens kärlek fann gensvar i hennes unga varma hjärta. Vår sorg är gemensam, men vida större än vår egen sorg är vår djupa medkänsla med eder unge konung och hans små barn och vår tacksamhet mot honom, för allt vad han varit för vårt älskade barn och för den stora lycka han skänkt henne i livet.

Digitaliserad av Projekt Runeberg och publicerad på http://runeberg.org/astrid/.

Konverterad till .pdf, .epub, .mobi och .txt av Arkivkopia och publicerad på https://arkivkopia.se/sak/runeberg-astrid.

Filen skapad 2018-12-16 18:57:11.721769